

Voorkom Studievertraging!

Doorstroming in de keten

Jeannet Huitema

Docenten: Marijke de Jager & Marianne Punter

2011 MBDCD

Jeannet.Huitema@windesheim.nl

ENSO-CPGO s1054120

Samenvatting

De NHL is een van de vier Hogescholen die in 2012 een convenant getekend hebben genaamd “Doorst(r)oming in de keten”, ter bevordering van succesvolle doorstroom van studenten tussen MBO en HBO instellingen. Volgens de Werkgroep Onderwijs & Kwaliteit NHL blijken na het houden van exit gesprekken (januari 2013) met eerstejaarsstudenten Welzijn, dat de meeste uitvallers studenten zijn met een MBO-achtergrond. De onderzoeker heeft in het kader van de Master opleiding Special Educational Needs, met als leerroute Dynamisch Coachen, onderzocht hoe de taak van de Studieloopbaanbegeleider (SLB) bij de afdeling Welzijn aan de NHL eruit ziet en hoe dit wordt ervaren door de studenten. Specifiek heeft de onderzoeker gekeken naar de eerstejaarsstudenten die zijn ingestroomd vanuit het MBO en in hoeverre het individuele studieloopbaangesprek bij hun behoefte aansluit. Dit leidde tot de volgende centrale vraag:

Welke begeleiding hebben de eerstejaarsstudenten met een MBO- achtergrond nodig van de studieloopbaanbegeleider Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studievertraging.

Door middel van literatuuronderzoek worden studiesuccesfactoren onderzocht die een rol spelen in het hoger onderwijs. Uit literatuuronderzoek blijkt dat SLB het studiesucces kan verhogen. Goede studieloopbaanbegeleiding hangt samen met de kwaliteit van de studiebegeleider. Uit literatuuronderzoek blijkt tevens het verschil in studiesucces tussen Hbo-studenten met een MBO-achtergrond en studenten met een VO-achtergrond. De volgende redenen worden genoemd die een kans op studievertraging opleveren en daarmee een grotere kans op studie uitval: achterstand op het gebied van taalvaardigheden, de overgang van participerend leren (MBO) naar kennis verwervend leren.

In het onderzoek zijn de verschillen tussen HBO studenten met een MBO-achtergrond en studenten met een VO-achtergrond in beeld gebracht door middel van een enquête onder 108 Bachelorsstudenten. De verschillen tussen de MBO-instroom en Havo-Vwo-instroom betreffen motivatie, leerconcepties, studievaardigheden en de verwachtingen van de eerstejaarsstudenten Welzijn over hun SLB.

Dit onderzoek geeft een beeld van de uitvoering van de studieloopbaanbegeleiding op de NHL afdeling Welzijn door middel van een enquête onder 15 SLB-docenten en een interview met drie SLB-docenten. Het interview betreft één SLB-collega van de NHL afdeling Welzijn één SLB-docent van Stenden Hogeschool afdeling Sociaal Pedagogisch Hulpverlening en één SLB-docent van Hanze Hogeschool afdeling Verpleging. De SLB-docenten van Stenden Hogeschool en Hanze Hogeschool hebben de studieloopbaanenquête ook ingevuld.

Uit de enquête en de interviews komt naar voren dat de onderdelen eigen bijdrage, toekomstbeelden, en vragen naar studievoortgang onderwerpen vormen in het studieloopbaangesprek. De studieloopbaandocent herkent vermeende faalangst en weet dat planning een probleem van de Hbo student is. Uit de studentenenquête blijkt dat eerste jaar HBO studenten met een MBO-achtergrond van Welzijn wel zelfstandig zijn maar hun pedagogische autonomie te kort schiet. Verder blijkt dat de motivatie om de opleiding af te ronden hoog is. De studieachterstand en daardoor de studievertraging, wordt door verschillende redenen veroorzaakt. De studievertraging treedt op door achterstand in studievaardigheden zoals teksten lezen en Nederlandse spelling, samen met de verwachting over de studie en studie aanpak. In de conclusie van dit onderzoek komt naar voren dat de MBO-instromer hulp nodig heeft in de studievaardigheden wat betreft informatie opzoeken en verwerken en plannen. In de conclusie komt tevens naar voren dat de leerconceptie van de MBO-instromer omgebogen zou kunnen worden naar een efficiëntere leermethode. Daarnaast is er een discrepantie tussen de verwachting van de Hbo-instromer vanuit het MBO, die een controlerende functie van zijn SLB-docent verwacht en nodig heeft, en de leeromgeving van het HBO die een pedagogische autonomie verwacht. Het individuele gesprek met de student buiten de groepsgesprekken om blijkt van grote waarde te zijn op de motivatie van de MBO-instromer.

De bijdrage van de SLBdocent zou kunnen bestaan uit alert zijn op oorzaken van studievertraging zoals studievaardigheden, motivatie en leerconcepties. Daarnaast zal de SLBdocent de student kunnen wijzen op de pedagogische autonomie en tijdig doorverwijzen naar het decanaat en Learningcentrum. Door het spreekwoordelijke “zetje in de rug te geven” bij studievertraging kan de SLBdocent een bijdrage leveren aan de “Doorst(r)oming in de keten”.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

VOORWOORD

1. INLEIDING	1
1.1 AANLEIDING	1
1.2 CONTEXTANALYSE.....	1
1.3 DOELSTELLING & CENTRALE VRAAGSTELLING	1
2. THEORETISCH KADER	3
2.1 INLEIDING	3
2.2 STUDIESUCCES	3
2.2.1 <i>Studiesucces van het Hoger Onderwijs in Nederland (macro)</i>	3
2.2.2 <i>Factoren die een rol spelen bij studiesucces in het hoger onderwijs</i>	4
2.2.3 <i>Integrale studieloopbaanbegeleiding en studiesucces</i>	4
2.2.4 <i>De rol van de studiebegeleider</i>	5
2.3 STUDENTEN MET EEN MBO- ACHTERGROND	6
2.3.1 <i>Instroom vanuit het MBO</i>	6
2.3.2 <i>Verschil HBO studenten met een MBO-achtergrond en VO-achtergrond</i>	6
2.3.3 <i>Redenen van studievertraging van de student met MBO- achtergrond</i>	7
2.4 SAMENVATTING	8
3. VERANTWOORDING (METHODIEK EN INSTRUMENTEN)	9
3.1 SOORT ONDERZOEK IN RELATIE TOT DE INNOVATIE.....	9
3.2 DE ONDERZOEKSEENHEID	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.3 OPERATIONALISATIE	9
3.4 WERKWIJZE	10
3.5 HET VERKRIJGEN VAN GEGEVENS (LEGITIMATIE EN BRONNEN)	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.6 KWALITEIT VAN HET ONDERZOEK	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. RESULTATEN	122
4.1 INLEIDING	122
4.2 HOE ZIET HET HUIDIGE STUDIESUCCES ERUIT BIJ DE AFDELING WELZIJN VAN DE NHL (VRAAG 3).	122
4.3 STUDIELOOPBAANBEGELEIDING OP DE NHL	166
4.3.1 <i>Competentieprofiel van de NHL docent</i>	16
4.3.2 <i>Studieloopbaangesprek</i>	16
4.3.3 <i>Doorverwijzing</i>	199
4.4. HOE GEVEN ANDERE HOGESCHOLEN RICHTING AAN STUDIELOOPBAANBEGELEIDING (VRAAG 5)?	20
4.5 HOE DENKEN EERSTEJAARSTUDENTEN VAN AFDELING WELZIJN OVER SLB (VRAAG 6)?	200
4.6 SAMENVATTING	22
5. CONCLUSIES (UITKOMSTEN, REFLECTIE EN AANBEVELINGEN)	244
5.1 INLEIDING	244
5.2 CONCLUSIES AAN DE HAND VAN HET PRAKTIJKONDERZOEK ONDERSTEUND DOOR THEORIE	244
5.3 CONCLUSIE CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG	266
5.4 REFLECTIE	266
5.5 AANBEVELINGEN, IMPLICATIES EN DISCUSSIES VOOR VERDER ONDERZOEK	277
LITERATUURLIJST	29
INTERNETSITES	312

7. OVERZICHT BIJLAGEN	322
BIJLAGE 1: EXITINTERVIEWS WELZIJN	322
BIJLAGE 2: ENQUÊTE DOORSTROMING IN DE KETEN VAN MBO NAAR HBO (KADER MASTER ONDERWIJSOPLEIDING)	333
BIJLAGE 3: ENQUÊTE DOORSTROMING IN DE KETEN VAN MBO NAAR HBO (DOCENTEN)	355
BIJLAGE 4: ANTWOORDEN STUDENTEN ENQUÊTE	389
BIJLAGE 5: ANTWOORDEN OPEN VRAGEN STUDENT ENQUÊTE	422
BIJLAGE 6: UITSLAG SLB DOCENTEN ENQUÊTE	477
BIJLAGE 7: ANTWOORDEN OPEN VRAGEN SLB DOCENTEN ENQUÊTE	478
BIJLAGE 8: VERSLAG INTERVIEWS VAN DE SLB DOCENTEN	49
BIJLAGE 9: SAMENWERKING MBO HBO IN NOORD NEDERLAND	522
BIJLAGE 10: COMPETENTIEPROFIEL NHL DOCENT.....	533

Voorwoord

Afgelopen half jaar heb ik gewerkt aan dit laatste onderdeel van de MASTER Special Educational Needs opleiding: een onderzoek naar studievertraging bij HBO studenten die afkomstig zijn van het MBO. In dit onderzoek is de verandering van werksituatie, namelijk van docent op het MBO naar docent op de Hogeschool, aanzet geweest tot het formuleren van de centrale onderzoeksvraag. Naast het lezen van literatuur en het uitvoeren van het onderzoek, waren er ook gesprekken over mijn onderzoeksonderwerp met mijn collega's op de Hogeschool. Mijn nieuwe collega's waren benieuwd waar ik mee bezig was en hierdoor werden ideeën en gedachten uitgewisseld over dit onderzoeksonderwerp. Deze belangstelling betekende een enorme stimulans voor mij. Dit onderdeel was geen gemakkelijke opgave, maar wel een boeiende ervaring. Het lezen van boeken, de kleine puzzelstukjes die de onderzoeksvraag beantwoorden, hebben de inzichten van mij verrijkt, zowel als persoon en professional.

Hierbij wil ik mijn critical friends bedanken die met hun stimulerende woorden, feedback, en samenwerking mij geholpen hebben. Daarnaast een dankwoord voor de onderzoeksbegeleider voor de prettige feedback en het geven van goede tips.

Ik wens u allen veel leesplezier en hopelijk raakt u net zo geïnspireerd door dit onderzoek als de onderzoeker.

“niets is zo bemoedigend
als het onmiskenbaar vermogen van mensen
om hun leven meer inhoud te geven
door met hart en ziel ernaar te streven”.

Henry David Thoreau (Covey, 2008)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Een belangrijke ambitie van de afdeling Welzijn op de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) genoemd in het Afdelingsjaarplan Welzijn van 2013, is het studiesucces van eerstejaarsstudenten Welzijn te verhogen in 2012 van 67,6% naar 70% in 2015 (Dijkstra, 2013). In het onderzoek van collega de Haas (2011) wordt vastgesteld dat de aansluiting van de studenten met een MBO-achtergrond die starten in het tweede leerjaar van HBO Welzijn moeizaam verloopt, met als resultaat studie uitval. Onderzoeker de Haas noemt de reden voor de uitval “een te grote overgang voor de student met een MBO-achtergrond”. Er wordt een afdelingsbesluit genomen dat de MBO-instroom in september 2012 in het eerste jaar start, en niet meer in het 2^e studiejaar. Echter volgens de Werkgroep Onderwijs & Kwaliteit NHL blijkt na het houden van exit gesprekken in januari 2013 dat de meeste uitvallers (70%) alsnog studenten zijn met een MBO-achtergrond (Werkgroep Onderwijs & Kwaliteit NHL, bijlage 1).

1.2 Contextanalyse

Op 21 december 2012 tekenden vertegenwoordigers van vier hogescholen, zes Regionaal Opleiding Centra (ROC's) en de Onderwijsgroep Noord een convenant genaamd “Doorst(r)oming in de keten” ter bevordering van succesvolle doorstroom tussen MBO en HBO instellingen (bijlage 9). Naast de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) zijn dit Stenden Hogeschool (Leeuwarden), Hanze Hogeschool (Groningen) en Van Hall/Larenstein Hogeschool (Leeuwarden). De MBO en HBO instellingen zien het als een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid dat de doorstroom van MBO naar HBO beter verloopt met minder uitvallers, en dat er voldoende hoog opgeleide mensen zijn in Noord-Nederland. Het gemiddelde opleidingsniveau van de werkzame beroepsbevolking in Noord-Nederland is lager dan in de rest van Nederland en de pool van werklozen is vooral middelbaar geschoold (Advies van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel, (ACTHOS), 2010). Verhoudingsgewijs gaan minder jongeren uit Noord-Nederland naar het hoger onderwijs (Meijer, 2013). Door het verhogen van het studiesucces van MBO-instromers in het HBO kan in de behoefte worden voorzien van werknemers met een hoog niveau van kennis en beroepsuitoefening (Meijer, 2013). Dit past ook in de bredere ontwikkeling van het onderwijs. Naast de gewilde doorstroom van MBO naar HBO valt ook de term een Leven Lang Leren op in de aanbevelingen van ACTHOS. Het ACTHOS is een adviescommissie die in het leven is geroepen door de minister van OCW in 2010. De aanleiding was de forse groei van het Nederlandse hoger onderwijs. Nederland onderscheidt zich daarin van veel andere Europese landen. Deze groei roept bij de minister tevens de vraag op of het Nederlandse stelsel van hoger onderwijs in de huidige vorm een dergelijke groei wel aan kan. De overheid heeft als ambitie dat in 2020 50% van de Nederlandse beroepsbevolking (25-tot 44-jarigen) hoger opgeleid is (OCW/EZ, 2009). Uit cijfers van de OECD (2011) blijkt dat Nederland achterblijft bij de omliggende landen. De commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijsstelsel (2010) verwacht niet dat Nederland de voor 2020 geformuleerde doelen zal halen. Een van de oorzaken is het hoge percentage uitvallers. De NHL streeft ernaar dat studenten met een MBO diploma in het HBO minder uitval (ten opzichte van voorgaande jaren) zullen vertonen (Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek, 2012).

1.3 Doelstelling & Centrale vraagstelling

Dit onderzoek gaat op zoek naar de oorzaken van studie uitval bij eerstejaarsstudenten Welzijn op de NHL met een MBO-achtergrond. De resultaten en conclusies leveren naar verwachting kennis op over de mogelijke interventies die effectief kunnen zijn. Deze verbetering is een innovatie waardoor Bachelorsstudierement verhoogd wordt. Dit leidt tot de volgende doelstelling: **Het tijdig signaleren van studievertraging bij studenten met een MBO-achtergrond in het eerste studiejaar door de studieloopbaan(SLB)docent, zodat studenten tijdig acties ondernemen.**

Deze doelstelling resulteert in de volgende gevormde centrale vraagstelling: **Welke begeleiding hebben de eerstejaarsstudenten met een MBO-achtergrond nodig van de studieloopbaan(SLB)docent Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studievertraging.**

Onderzoeksvragen

1. Wat zegt de literatuur over studiesucces van Bachelorsstudenten?

- a. Wat wordt er onder studierendement van Bachelorsstudenten verstaan?
- b. Wat wordt er in de literatuur verstaan onder studie uitval en studiesucces?
- c. Wat is bekend over de succesfactoren bij studeren in het hoger onderwijs?
- d. Wat is de functie van Studieloopbaanbegeleiding binnen het hoger onderwijs?

2. Wat zegt de literatuur over de verschillen tussen HBO studenten met een MBO achtergrond en studenten met een Havo/Vwo achtergrond?

- a. Wat is specifiek aan de instroom vanuit het MBO?
- b. Wat zijn de verschillen in studeren tussen MBO en VO studenten (havo en vwo)?
- c. Welke redenen geeft de literatuur voor studievertraging en studie uitval van de student met MBO achtergrond?

3. Hoe ziet het huidige studiesucces bij de afdeling Welzijn van de NHL eruit?

- a. Hoe groot is de Bachelor uitval met en zonder MBO achtergrond van de afgelopen 5 jaar in percentages bij afdeling Welzijn?
- b. Wat is bekend op dit moment (2013) over de redenen dat eerstejaarsstudenten Welzijn met een MBO achtergrond studie uitval vertonen?
- c. Welke oorzaken van studievertraging en studie uitval geven Bachelor studenten bij afdeling Welzijn?

4. Hoe geeft de NHL vorm aan studieloopbaanbegeleiding?

- a. Welke plaats neemt de competentie coaching in bij het functieprofiel van de NHL docent?
- b. Hoe zien de huidige taken van de SLB-docent bij afdeling Welzijn op de NHL eruit?
- c. Hoe vult de SLB-docent van het eerste jaar Welzijn op de NHL zijn taak in?
- d. Hoe en wanneer signaleert de SLB-docent studievertraging bij de Bachelorsstudenten?
- e. Wat zijn de acties die de SLB-docent kan ondernemen bij geconstateerde studievertraging?
- f. Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB-docent op de NHL doorverwijzen naar het studentendecanaat en wat is daarvan het resultaat?

5. Hoe geven andere Hogescholen richting aan Studieloopbaanbegeleiding?

- a. Wat is de visie van Stenden- Hanze Hogeschool wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?
- b. Hoe geeft Stenden- Hanze Hogeschool vorm aan studiebegeleiding?
- c. Wat zijn de taken van de SLB-docent in het eerste studiejaar?
- d. Hoe en wanneer wordt studievertraging gesignaleerd door de SLB-docent?
- e. In hoeverre herkent de SLB-docent van Stenden- Hanze Hogeschool de problematiek van de studievertraging bij de eerstejaarsstudenten HBO met een MBO achtergrond?
- f. Zijn er bij Stenden- Hanze Hogeschool speciale programma's voor HBO studenten met een MBO- achtergrond?
- g. Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB-docent op Stenden-Hanze Hogeschool verwijzen?

6. Hoe denken eerstejaarsstudenten van afdeling Welzijn over studieloopbaanbegeleiding?

- a. Wat zijn de verwachtingen van de eerstejaarsstudenten Welzijn op de NHL wat betreft de studieloopbaanbegeleider(SLB)?
- b. Wat zijn de verschillen in verwachtingen over de SLB-docent wat betreft de instroom vanuit MBO of Havo/Vwo?
- c. In hoeverre heeft de SLB-docent invloed op de motivatie van de eerstejaarsstudent bij Welzijn?
- d. Wat zijn de verschillen in invloed op de motivatie door de SLB-docent wat betreft Bachelorsstudenten?

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk werd de context en de aanleiding van dit onderzoek beschreven. Dit leidde naar de centrale vraagstelling; **Welke begeleiding hebben de eerstejaarsstudenten met een MBO achtergrond nodig van de SLB-docent Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studievertraging.**

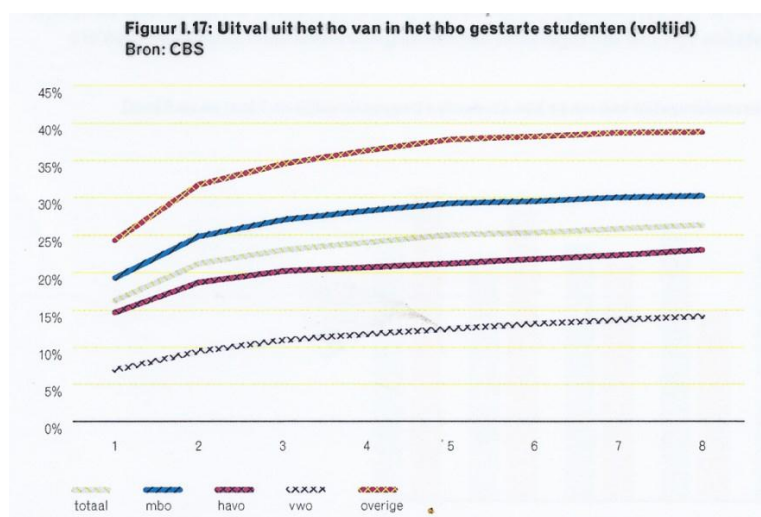
In 2.2 worden de termen rendement en studiesucces beschreven, evenals factoren die het studiesucces bevorderen. De term studieloopbaanbegeleiding als één van de factoren voor studiesucces wordt uitgelicht. De rol van de studiebegeleider en de vorm en inhoud van het studieloopbaangesprek worden naar voren gebracht. Nieuwenhof (2006) beschrijft hoe diepgaand leren door een goed coachgesprek tot stand wordt gebracht. In 2.3 wordt de instroom vanuit het MBO onderzocht. De verschillen tussen de student met een MBO- achtergrond en studenten met Havo-Vwo achtergrond komen in onderzoeken naar voren. Het LICA (2013) wijst op redenen van studievertraging zoals studievaardigheden, leerconcepties en motivatie die uiteindelijk tot studie uitval kunnen leiden. In 2.4 een samenvatting van de belangrijkste begrippen en de verbanden daartussen in dit onderzoek.

2.2 Studiesucces

In onderstaande alinea wordt beschreven wat de term studiesucces en Bachelor rendement inhoudt. Daarna worden enkele oorzaken gegeven van de studie uitval.

2.2.1 Studiesucces in het Hoger Onderwijs in Nederland (macro)

Internationale statistieken laten zien dat Nederland met 70% studiesucces (rendement en studeerbaarheid van de opleiding, Advies rapport van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel (ACTHOS), 2010) een middenpositie inneemt. Een ruime twee derde van de Hoger Onderwijsstudenten heeft na 6-7 jaar een diploma. De uitval in het hoger onderwijs is hoog, namelijk 30%, (HBO-raad, 2009). Tot die conclusie zijn de universiteiten en hogescholen zelf ook gekomen. In het ACTHOS wordt een studierendement genoemd van 63% na 6 jaar in het HBO (CBS, 2008, figuur 1).

Figuur 1. Uitval van het HBO weergegeven met achtergrond van de studenten (CBS, 2008)

Het rendement is de maat die aangeeft welk percentage van een groep starters aan een opleiding binnen een bepaald tijdsbestek een onderwijsperiode met succes voltooit (Berkel e.a., 2012).

Bachelor rendement is het aantal studenten, dat in de nominale studietijd + een jaar bij dezelfde instelling het bachelorsdiploma behaalt (Reviewcommissie, 2012). Onder studie uitval wordt verstaan het aandeel van het totaal aantal voltijd Bachelorsstudenten dat na een jaar niet meer bij dezelfde instelling in het hoger onderwijs staat ingeschreven (Reviewcommissie, 2012). Oorzaken van studie uitval bij studenten in het eerste jaar zijn over het algemeen terug te voeren op een slechte studiekeuze, deficiënties in de vooropleiding, de sociale achtergrond van studenten, de ervaren kwaliteit van de opleiding en de sociale binding van de student met de

opleiding (Severiens, 2009). Bij de studenten die in het eerste jaar uitvallen, springen een aantal groepen er in ongunstige zin uit. Dit zijn o.a. de doorstromende MBO-studenten (HBO-raad, 2009). De uitval van de studenten uit het MBO (19 %) is hoger dan onder de havisten (14%) en VWO studenten (7%), (HBO-raad, 2010, figuur 1).

2.2.2 Factoren die een rol spelen bij studiesucces in het hoger onderwijs

Robbins, Lauver, Le, Davis, Langley en Carlstrom (2004) onderzochten in een literatuurstudie op basis van 109 onderzoeken de voorspellende factoren voor studiesucces in het hoger onderwijs. Ze combineerden psychologische factoren zoals motivatie en zelfbeeld met meer onderwijskundige factoren zoals sociale betrokkenheid binnen de onderwijsinstelling. Als persoonlijke factoren noemden ze nog uithoudingsvermogen en cognitieve vaardigheden om taken te volbrengen. Lassible (2011) komt in zijn onderzoek tot de conclusie dat het karakter, de gezinssituatie, de vooropleiding en de financiële support van de student indicatoren zijn voor studiesucces in hoger onderwijs.

In Nederland komt dit overeen met de conclusies van het rapport van de Werkgroep Aansluitingsmonitor (2011) bij de sector Gedrag en Maatschappij bij Bachelorsstudenten(eerste jaar) voltijd. Volgens deze werkgroep verhogen de volgende factoren het studiesucces bij studenten:

- vrouwelijke studenten doen het beter dan de mannelijke studenten, met een studieduurverkorting van een half tot 1 jaar;
- grotere tevredenheid over de voorlichting van het HBO;
- sterkere intrinsieke motivatie;
- grotere tijdsinvestering aan de zelfstudie;
- beter academisch geïntegreerd (ICLON, 2013) zijn;
- meer vasthoudend zijn;
- studiebegeleiding krijgen.

Overigens wordt tevens in het rapport van de Werkgroep Aansluitingsmonitor (2011) een verrassend feit naar voren gebracht. Bij studenten met een MBO-achtergrond is er een verband gevonden tussen meer uren besteed aan zelfstudie en minder studiesucces. Onderzoeker Kamphorst (2011), een van de leden van de Werkgroep Aansluitingsmonitor, noemt het verband tussen studenten met een MBO-achtergrond die meer dan gemiddeld uren besteden aan zelfstudie vaker uitvallen dan gemiddeld.

Dat studiebegeleiding het studiesucces kan verhogen komt overeen met het onderzoek van Wilson (2009) over factoren om het opleidingsrendement te verhogen. Wilson stelt een systeembenadering vanuit de instelling voor, waarbij studenten van het eerste studiejaar gericht worden ondersteund om hun vermogen tot zelfregulatie te laten groeien. Dit vermogen moet erop gericht zijn om het zelfvertrouwen van studenten te bevorderen en faalangst tegen te gaan. Terecht wijst de Finse Sahlberg (2011) erop dat studiesucces samenhangt met onderwijscultuur. Volgens Sahlberg (2011) creëren de Global Educational Reform Movement (GERM) geïnfecteerde landen, waartoe Nederland ook behoort, een afreken- en boekhoudcultuur. Dat betekent dat er vaak en veelvuldig wordt getoetst om te beoordelen en niet voor de ontwikkeling van studenten. Na elke beoordeling vloeien studenten af van het HBO. Een afreken- en boekhoudcultuur creëert een leeromgeving waardoor de faalangst bij studenten wordt bevorderd (Sahlberg, 2011). Het goed functioneren van de studieloopbaanbegeleiding is een van de factoren die een bijdrage kunnen leveren aan een leeromgeving die studiesucces bevordert (Wilson, 2009).

2.2.3 Integrale studieloopbaanbegeleiding en studiesucces

Cornelissen (2010) verstaat onder het begrip studieloopbaanbegeleiding het planmatig terugkeren van contacten tussen student en docent. Volgens haar richt studieloopbaanbegeleiding zich op het begeleiden van de studievoortgang, de studie- en beroepskeuze van de student en het bevorderen van zijn zelfsturend vermogen. Naast studentkenmerken, de leeromgeving en hoe het onderwijsprogramma is georganiseerd, is de rol die de studiebegeleider kan spelen van belang. Een focus op één van de hiervoor genoemde factoren of maatregelen heeft weinig effect (Berkel, 2012). Afhankelijk van de problematiek zijn andere vormen van begeleiding, zoals het decanaat geschikter om de studievoortgang te verbeteren (Studentendecanaat, 2012). Studiebegeleiding moet het sluitstuk zijn van een goed doordacht programma en niet als los instrument worden ingezet. "Door het invoeren van studieloopbaanbegeleiding hoopte men de sociale en academische binding

(ICLON, 2009) te realiseren. De verwachting is dan dat studenten door meer contact te hebben met docenten beter gaan studeren. Echter het invoeren van één maatregel zal niet het gewenste resultaat op leveren (Berkel, e.a., 2012, p.115)". Gepleit wordt voor een integrale aanpak van studiebegeleiding om studiesucces te bewerkstelligen. De universiteit Utrecht (Berkel, 2012) heeft met een geïntegreerde aanpak een bewezen studiesuccesfactor toegepast. De bewezen studiesuccesfactor had betrekking op de versterking van de persoonlijke band tussen docent en student door middel van studiebegeleiding.

2.2.4 De rol van de studiebegeleider

Uit eerder onderzoek naar uitval en rendement kwam een actieve, persoonsgerichte studiebegeleiding en verwijzing in de propedeuse, met een bindend studieadvies als sluitstuk, als belangrijke factor voor het verbeteren van studiesucces naar voren (Inspectie van het Onderwijs, 2009). Volgens Winkel (2009) helpt studieloopbaanbegeleiding om gemotiveerd te blijven. Stegers-Jager e.a. (2009), wijzen in hun onderzoek over academisch afwijzingsbeleid al op het feit dat de motivatie brandend moet worden gehouden in "effect on study progress and help-seeking". Door reflectie en feedback van de SLB docent kan de proactieve houding (Covey, 2008) van de student worden aangesproken. Cornelissen (2011) somt in haar onderzoek "Studieloopbaanbegeleiding in het HBO" enkele missers en adviezen op ten aanzien van de begeleiding van de studenten. Volgens Cornelissen (2010), blijkt studiebegeleiding enkele jaren na de landelijke invoering niet tot het verbeteren van studiesucces te leiden. In dit onderzoek worden vier van de door haar genoemde oorzaken naar voren gebracht. De **eerste** oorzaak die Cornelissen noemt is de volgende: de opzet is generiek en aanbodgericht en te weinig individueel gericht. De studieloopbaandocent geeft directe adviezen in plaats van het ontwikkelen van de zelfsturing van de student. Als **tweede** oorzaak noemt ze dat de gesprekken teveel normatief en controlerend zijn, in plaats van explorerend en betekenisverlenend. Ook dit belemmert een goed leerproces en draagt niet bij aan een anders handelen. Als **derde** oorzaak brengt Cornelissen (2010) het onderzoek van Kuijpers en Meijers (2009) naar voren waarin wordt aangetoond dat reflectie juist bijdraagt aan twijfels over studie-en beroepskeuze en de uitvaldreiging vergroot. Volgens Luken (2009) zet het studenten die twijfelen over hun studie-en beroepskeuze eerder aan tot depressief gepieker dan tot antwoorden. Dit hangt mogelijk samen met onderzoeksbevindingen die aangeven dat hersenen van jongvolwassenen nog niet volledig volgroeid zijn, waardoor ze moeite hebben om lange termijn planningen kunnen maken (Crone, 2011). Vraagstukken rond studiekeuze kunnen beter intuïtief opgelost worden dan met verstandelijke overwegingen. Als **vierde** oorzaak noemt Cornellissen (2011) het feit dat begeleiding om invoelingsvermogen en begeleidingsvaardigheden vraagt van de docent, evenals specifieke kennis op het gebied van studie-aanpak, planning en het leren leren. Het gevolg is dat de kwaliteit van begeleiding afhankelijk is van een docent. Haar samenvattende conclusie is dat de studiebegeleiding teveel instrumenteel van aard is. De student wordt benaderd als een object, dat moet beantwoorden aan een aantal eisen. Waar het aan ontbreekt, is een relationeel en affectief leerproces. Er is geen sprake van een wederkerig en open gesprek. Het Studieloopbaangesprek zou een dialoog moeten zijn over dat wat hem bezig houdt en wat hij nodig heeft, in een voor hem betekenisvolle context. Volgens Cornelissen (2011) vragen diepgaande leerprocessen (veranderingen) om een affectief, situatiespecifiek, relationeel en dialogisch proces. Bovendien vinden waardevolle veranderingen ook spontaan plaats en complexe keuzes ook op onbewust niveau. Cornelissen (2011) noemt de volgende adviezen met betrekking tot zinvolle studiebegeleiding. De studiebegeleiding zou als volgt moeten zijn:

- Specifiek en vraaggericht;
- Exploratief en betekenisgevend;
- Ingebed in specifieke context bijvoorbeeld bij projectgroep of stage;
- Doorverwijzend naar deskundigen zoals loopbaanadviseur of decanaat;
- Geschoold in studiebegeleiding, wat betreft studie-aanpak en studieplanning;
- Aandacht voor de mogelijkheden en kansen van studenten.

Kuijpers en Meijers (2009) onderschrijven in hun onderzoek "Studieloopbaanbegeleiding in het HBO" dat de vorm van het studieloopbaangesprek in dialoog, reflectief en een actief makend karakter moet hebben en de volgende inhoud moeten bevatten:

- Eigen bijdrage;
- Toekomstbeelden;

- Studievoortgang;
- Studievaardigheden;
- Het organiseren van het leren.

Het onderzoek van Kuijpers & Meijers (2009) staat aan de basis van de enquête van de SLB-docenten, vanwege het onderschreven belang voor een kwalitatief goed (Kuijpers & Meijers, 2009) SLBgesprek. Volgens Nieuwenhof (2006) kan een goed loopbaangesprek diepgaand leren bewerkstelligen, mits ingebed in de structuur en niet instrumenteel gebruikt. Onder diepgaand leren verstaat Nieuwenhof (2006, p. 81) het ontstaan van de leervraag als gevolg van het eigen onderzoeksproces. “Er is dan sprake van situatie specifieke, relationele en affectieve inbedding. De student heeft dan geleerd met vallen en opstaan zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leerproces”. Nieuwenhof (2006) wijst in zijn artikel “Didactiek van de liefde” erop dat diepgaand leren alleen mogelijk is als er sprake is van wederzijds begrip, dialoog en eigenaarschap voor het eigen leren tussen student en docent. “Coaching gebeurt in het hier en nu, in de actie, in de wederkerigheid van relatie en kan niet losstaan van het leven zelf (Nieuwenhof, 2006, p.88)”. In de volgende paragraaf wordt beschreven door de onderzoeker wat de HBO student met een MBO achtergrond kenmerkt en wat de verschillen zijn tussen de studenten met een MBO- en Havo-VO achtergrond.

2.3 Studenten met een MBO- achtergrond

In de hieronder beschreven alinea's wordt het instroompercentage gegeven van de MBO gediplomeerden die instromen in het Hoger Onderwijs en de relatie met het wetsvoorstel Kwaliteit in Verscheidenheid (2013). Daarna wordt het verschil beschreven tussen HBO studenten met een MBO- en studenten met een Havo-Vwo achtergrond. In de laatste alinea wordt door de onderzoeker beschreven wat de redenen van studievertraging zijn voor studenten met een MBO-achtergrond in het Hoger Onderwijs.

2.3.1 Instroom vanuit het MBO

Momenteel stroomt 39% van de MBO gediplomeerden door naar het Hoger onderwijs (Haas, 2011).

Alle MBO diploma's niveau vier bieden doorstromingsmogelijkheden naar elke HBO opleiding. In het verleden en nu zijn er vele stappen ondernomen om de doorstroom van MBO naar HBO zo goed mogelijk te laten verlopen en de uitval te verminderen (Horne, 2012). Er worden door veel opleidingen specifieke aansluitingsactiviteiten georganiseerd voor de deelnemers, bijvoorbeeld instroomprogramma's. Ondanks de inspanningen is er regelmatig bij meerdere opleidingen geconstateerd dat de overstap moeilijk is, zowel op het gebied van studievaardigheden als inhoudelijk (Suhre, 2008, Meijer, 2013). In het HBO is een akkoord, waarin prestatieafspraken met het Rijk vastgelegd zijn (Hoofdlijnenakkoord, 2012). Deze afspraken hebben betrekking op het verhogen van de kwaliteit van onderwijs en docenten en het verhogen van de rendementen van de opleidingen, zoals verwoord in het wetsvoorstel Kwaliteit in Verscheidenheid (18 januari 2013). Een uitwerking van dit wetsvoorstel, ingaand op één april 2014, is dat een MBO-er met dezelfde vooropleidingseisen als de Havist toelatingsrecht heeft in het HBO, mits er een koppeling met het domein mogelijk is. Is er geen koppeling met het domein dan kan de student wel toelaatbaar zijn maar moet er eerst een deficiëntieonderzoek plaatsvinden. Maar ingangselectie (selecteren op basis van een diploma, Berkel, 2012) en het weg werken van deficiënte zijn geen garantie voor studiesucces na het eerste studiejaar. Natuurlijk speelt bekwaamheid een rol, Maar daarnaast ook: de motivatie (Bors, 2010), het streefniveau, de tijdsbesteding en opvattingen van studenten over studeren (Gijpels, 2004, Berkel e.a., 2012).

2.3.2 Verschil HBO studenten met een MBO-achtergrond en VO-achtergrond

Duff e.a. (2004) wijzen in hun onderzoek al op de samenhang tussen persoonlijkheid en de manier van leren. In Nederland hebben Bragt en Bakx (Franchamps en Smulders, 2007) in hun onderzoek gekeken naar verschillen tussen startende studenten uit het MBO en het VO. De basis van het onderzoek is het zogenaamde ijsbergmodel van Spencer (1993). Er worden hierin drie factoren naar voren gebracht waarin MBO-instromers verschillen van VO-instromers; namelijk als eerste de persoonlijkheidskenmerken, als tweede het denken over leren en als derde de studie-aanpak. In dit onderzoek kwam naar voren dat MBO-instromers bij de **eerste factor** persoonlijkheidskenmerken autonomie en zorgvuldigheid hoger scoorden dan de gemiddelde student uit het VO. Hooijveen (2009) stelt echter dat autonomie in pedagogisch opzicht niet tot uiting komt bij de MBO-

student. De MBO-student krijgt liever een opdracht (docent afhankelijk) dan dat hij zelf een opdracht formuleert (autonoom). De **tweede factor** bevat persoonlijke oriëntatie en instructie. Het is bekend dat de wijze waarop studenten denken over leren (leerconcepties), een belangrijke invloed heeft op de leeractiviteiten die studenten al dan niet ontplooiën. Bragt en Bakx gaan ervan uit dat leerconcepties min of meer geïntegreerde opvattingen betreffen over verschillende aspecten ten aanzien van leren, zoals waar leren over gaat, hoe je goed kunt studeren, wat voor soort leeromgeving je het best kunt leren (Klatte, 2004). In dit onderzoek worden verschillen in leeropvatting gevonden tussen de MBO- en de VO-instroomer, maar niet nader uitgewerkt. Verder worden de motivationele oriëntatie, het bewust gemotiveerd kiezen voor een HBO opleiding, als een pro voor de MBO-er genoemd. Bij de **derde factor** wordt de studie-aanpak vergeleken. Deze factor bestaat uit twee clusters namelijk (1) de betekenisvolle, geïntegreerde studie-aanpak en (2) het memoreren en analyseren. MBO studenten zijn opgeleid voor relatief helder gedefinieerde beroepen of taken. De nadruk ligt hierbij vaak op het toepassen van vaardigheden en kennis (Slaats, Lodewijks, en Vander Sanden, 1999) het leren op de werkplek (stages) en probleemgestuurd leren is voor deze groep al redelijk bekend. Aan de andere kant, zijn de studenten met een VO-achtergrond meer gewend aan het leren van grotere hoeveelheden 'gecodeerde' kennis. Deze verschillen kunnen gezien worden als participeren leren (MBO) versus kennis verwervend leren reproductief en analytisch (VO) (Sfard, 1998).

2.3.3 Redenen van studievertraging van de student met MBO- achtergrond

Het Landelijk expertise- en Informatie Centrum Aansluiting HBO (LICA) gebruikt in het onderzoeksverslag duurzaamheid en versterking doorstroom MBO-HBO (2006) de volgende indeling van oorzaken van uitval bij studenten met een MBO- instroom:

- **De continuïteit van programma-inhouden**, meer korte programma onderdelen op het MBO zoals projecten. Op het HBO worden andere studievaardigheden gevraagd dan geleerd op het MBO, dit in verband met de cognitielijnen op het HBO en het concentrisch aanbieden van de stof (Thijs en van den Akker, 2009). Dit betekent dat bepaalde kennis en vaardigheden worden verondersteld voor het verwerven van de volgende. Op het gebied van taalvaardigheden is er een probleem bij MBO-studenten;
- **De overgang van verschil in leeromgevingen**, taalgebruik in studiemateriaal, het tempo waarin de stof wordt aangeboden en het opnemen van kennis in de collegezaal;
- **Didactische en pedagogische verschillen**, de overgang van praktijk denken naar denken in theorie (inductief naar deductief) ook transfer toepassen en het kunnen onderbouwen en beargumenteren, zelfverantwoordelijkheid bij opdrachten, zelf formuleren tegenover de opdracht krijgen (Hoogeveen, 2009);
- **De aansluiting van verwachtingen bij de praktijk**. Een verkeerde verwachting werkt demotiverend. De studenten hebben de indruk dat de overgang gemakkelijk zal zijn omdat er geen eisen worden gesteld aan de toelating.

Bovengenoemde oorzaken leiden eerst tot studievertraging en kunnen later tot eventuele studie uitval leiden bij studenten met een MBO- achtergrond (LICA, 2013). Achterstand genereert achterstand volgens Stegers-Jager (Berkel, 2013) in een onderzoek naar bindende studieadviezen (Scheepers, 2004). Stegers-Jager(2004) wijst in haar onderzoek erop dat herkansingen van de vorige periode organisatorisch in de knel komen met de eisen van de volgende periode. De volgende termen worden binnen de context van dit onderzoek als volgt gedefinieerd. Als eerste de **studievaardigheden**: het persoonlijk vermogen om in relevante situaties zodanig te handelen dat dit leidt tot effectief leren (Bolhuis, 2009). Als tweede de **leerconcepties**: hoe je denkt over leren (Bragt en Bakx, 2007). Ten derde de **motivatie**: de reden om iets niet of wel te doen (Bors, 2010, Ranty, 2008, Bruinsma, 2004). De drie hierboven genoemde termen vormen de basis voor het onderzoek omdat dit de direct beïnvloedbare aanknopingspunten zijn voor de studieloopbaanbegeleider in het studieloopbaangesprek met de Hbo student met een MBO- achtergrond.

2.4 Samenvatting

De uitval van de MBO- instromers (19 %) is hoger dan onder de havisten (14%) en VWO- studenten (7%) (HBO-raad, 2010). Oorzaken van studie-uitval (**macro**) bij studenten in het eerste jaar zijn over het algemeen terug te voeren op een slechte studiekeuze, deficiënties in de vooropleiding, sociale achtergrond van studenten, de ervaren kwaliteit van de opleiding en de sociale binding van de student met de opleiding (Severiens, 2009). Door het invoeren van studieloopbaanbegeleiding hoopte men de sociale en academische binding te realiseren (Berkel, 2012). Studieloopbaanbegeleiding (**meso**) kan een positieve wending aan de studievoortgang geven. Studiebegeleiding moet dan wel het sluitstuk zijn van een goed doordacht programma en niet als los instrument worden ingezet. Gepleit wordt voor een integrale aanpak van SLB om studiesucces te bewerkstelligen (Berkel, 2012). De kwaliteit van de studiebegeleider speelt een rol volgens Cornelissen (2011). Kuijpers en Meijers (2009) wijzen in hun onderzoek naar het belang van dialoog en reflectie in het studieloopbaangesprek. Nieuwenhof (2006) wijst op het belang van integratie en op de reflectieve houding van de studieloopbaanbegeleider in zijn artikel "Didaktiek van de liefde ". De inhoud van een studieloopbaangesprek (**micro**) zou volgens Kuijpers en Meijers (2009) een eigen bijdrage en toekomstbeelden van de student moeten bevatten evenals de onderwerpen studievoortgang, studievaardigheden en het organiseren van het leren zouden besproken moeten besproken.

Bij studenten met een MBO- achtergrond noemt het LICA (2013) de volgende redenen onder andere die studievertraging opleveren en later een grote kans op studie uitval: achterstand op het gebied van taalvaardigheden, het tempo waarin de stof wordt aangeboden, de overgang van praktijk denken naar denken in theorie, zelf opdracht formuleren tegenover opdracht krijgen van docent en de verwachting dat de overgang gemakkelijk zal zijn. Binnen de context van dit onderzoek worden deze verschillen terug gebracht naar de volgende termen die ook nader worden gedefinieerd; studievaardigheden, leerconcepties en motivatie als oorzaken van studievertraging van eerste jaar studenten met een MBO- achtergrond op het HBO. De drie hiervoor genoemde termen vormen de direct beïnvloedbare aanknopingspunten voor de studieloopbaanbegeleider (**micro**) in het gesprek met de HBO student met een MBO- achtergrond. Door middel van praktijkonderzoek worden de volgende drie vragen beantwoord; hoe ziet het huidige studiesucces bij de afdeling Welzijn van de NHL eruit; hoe geeft de NHL vorm aan SLB en hoe geven de andere Hogescholen richting aan SLB. In het volgende hoofdstuk worden de instrumenten beschreven waarmee de centrale vraag en de deelvragen worden onderzocht.

3. Verantwoording (methodiek en instrumenten)

De bestudering van de literatuur, de documenten van o.a. de Projectgroep Noord-Nederland, HBO-raad en LICA hebben richting gegeven aan de onderzoeksvragen. Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de methodiek en de operationalisatie van het onderzoek. Hiermee wordt de validiteit en de betrouwbaarheid van de resultaten van de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen gewaarborgd.

3.1 Soort onderzoek in relatie tot de innovatie

Het onderzoek betreft een praktijkgericht onderzoek met als vorm een surveyonderzoek. "Surveyonderzoek is gericht op de vraag hoe mensen ergens over denken, wat ze ergens van vinden, hoe ze handelen, wanneer en wat" (Harinck, 2011, p. 60). Meestal wordt er gebruik gemaakt van subgroepen bij een onderzocht thema. In dit onderzoek wordt bijvoorbeeld naar HBO studieloopbaandocenten van vergelijkbare opleidingen gekeken.

3.2 De onderzoekseenheid

Het gaat in dit onderzoek om de perceptie van verschillende betrokkenen te weten studenten en docenten. Doordat verschillende onderzoeksgroepen (tabel 1) benaderd worden komen verschillende gezichtspunten over studieovertraging naar voren. De grootste groepseenheid zijn de studenten (A & B). In totaal zijn er 251 eerste jaarstudenten. Als steekproef worden van deze groep 108 studenten benaderd om de enquête in te vullen. Het eerstejaarsdocententeam Welzijn NHL bestaat uit 16 studieloopbaandocenten (C) en nog 5 theoriëdocenten. Alleen de studieloopbaandocenten worden benaderd. Het aantal collega's uit een vergelijkbare sector (Sociaal Pedagogische Hulpverlening en Verpleging) van een andere Hogeschool bedraagt twee (D).

Tabel 1. Onderzoekseenheden

Onderzoekseenheden	aantal	N
A:EerstejaarsHBO studenten Welzijn Havo-Vwo instroom	(A+B)	108
B:EerstejaarsHBO studenten Welzijn MBO instroom	(A+B)	108
C:SLBdocenten cohort 2012-2013 NHL		16
D:SLBdocenten van SPH Stenden-en Hanze Hogeschool Verpleging		2

3.3 Operationalisatie

Operationalisatie van de onderzoeksvragen vindt plaats met behulp van verschillende instrumenten. In dit onderzoek zijn dat de enquête en het interview. De keuze voor de enquêtevragen is gemaakt omdat op deze manier de onderzoeker op een zeer snelle en compacte manier een grote groep (108) studenten kon benaderen en gegevens kon verzamelen. Er zijn 2 soorten enquêtes ontwikkeld, één voor de Bachelorsstudenten en één voor de studieloopbaandocenten. Een kwalitatieve benadering zoals het interview geeft meer de beweegredenen van een antwoord. De open vragen bij het interview bij de studieloopbaandocenten geven ruimte voor toelichting en meningen van de docent op de abstracte begrippen.

3.4 Werkwijze

De medewerking voor beide enquêtes wordt gevraagd bij de cohortvergadering (26-9-2013). Het gehele cohort eerstejaars 2012 team krijgt een korte toelichting van de onderzoeker en wordt om medewerking gevraagd. De studentenenquête wordt echter alleen aan 5 studieloopbaandocenten uitgereikt die in week 42 op basis van roostering voor een groeps-studieloopbaanbijeenkomst staan ingepland (gekoppelde studenten aan docent op hetzelfde tijdstip en plaats, Leerplancommissie Welzijn, 2012). Deze 5 studieloopbaandocenten hebben 5 studieloopbaangroepen met gemiddeld 20 studenten per groep. Het totaal van benaderde studenten is 108. Bovenaan de studentenenquête staat een korte toelichting over het doel van de enquête beschreven. De studentenenquête wordt onmiddellijk ingevuld door de studenten en ingenomen door de studieloopbaanbegeleider van die groep. De studentenquêtes worden maandag gegeven en uiterlijk vrijdag van

dezelfde week als de groepsbijeenkomst in het postvakje of persoonlijk direct aan de onderzoeker geretourneerd.

De studieloopbaanenenquête wordt door de onderzoeker per mail verstuurd aan alle studieloopbaandocenten van het studentencohort (2012), dit betreft 16 personen. De studieloopbaancollega's van Stenden- en de Hanze Hogeschool worden persoonlijk gevraagd op basis van het netwerk van de onderzoeker, en zij krijgen de enquête ook per mail toegestuurd. Hierna volgt nog een uitnodiging tot een persoonlijk interview. Het interview met de collega van de NHL geschiedt op basis van persoonlijke benadering. In totaal worden er drie interviews afgenomen met studieloopbaandocenten: één op de NHL afdeling Welzijn, één op de afdeling SPH bij Stenden Hogeschool en één docent van de afdeling Verpleegkunde van de Hanze Hogeschool.

3.5 het verkrijgen van gegevens (legitimatie en bronnen)

Het vooronderzoek is gebaseerd op een literatuurstudie en geeft antwoord op **onderzoeksvraag 1 en 2**. De kwalitatieve gegevens (literatuur) worden gebruikt om de kwantitatieve gegevens (enquête en het interview) vorm te geven. De topics (Verhoeven, 2011) van de verschillen tussen startende studenten uit de studentenenquête vindt zijn legitimatie bij Bragt en Bakx (Franchamps en Smulders, 2007). De topics die zijn onderzocht bij de student betreffen motivatie: (Bors, 2010, Ranty, 2008, Bruinsma, 2004); leerconcepties: (Bragt en Bakx, 2007); studievaardigheden: (Bolhuis, 2009). **Onderzoeksvraag 3c en 6** worden door de studentenenquête beantwoord.

De topics van de studieloopbaanenenquête vindt zijn legitimatie bij Kuijpers en Meijers (2009) en Cornelissen (2011). Een goed (Kuijpers en Meijers, 2009) studieloopbaangesprek zou de volgende topics moeten bevatten; eigen bijdrage, toekomstbeelden, studievoortgang, studievaardigheden en het organiseren van het leren. De legitimering van de keuze van de vier hierboven genoemde topics vindt de onderzoeker in het gegeven dat dit de direct beïnvloedbare aanknopingspunten zijn voor de studieloopbaandocent in het individuele studieloopbaangesprek. De indeling van oorzaken naar uitval vindt zijn legitimatie bij het LICA (2006). De keuze en omschrijving van de negen studievaardigheden zijn gebaseerd op het onderzoek van Harbers (2013). **Onderzoeksvraag 4c, 4d, en 5** worden door de studieloopbaanenenquête en het interview beantwoord. **Onderzoeksvraag 3a en b** betreft het overzicht van redenen van uitval (de Werkgroep Onderwijs en Kwaliteit NHL, bijlage 1). **Onderzoeksvraag 4a** vindt zijn bron in de studieloopbaandocentenhandleiding van de NHL (Leerplancommissie 2012 Welzijn, 2012). **Vraag 4b** vindt zijn bron in het functieprofiel van de NHL (Onderwijs en Kwaliteitsteam NHL, 2011). Het jaarverslag studentendecanaat NHL 2013 geeft antwoord op **vraag 4e**. Het geheel van de bronnen is terug te vinden in de onderstaande tabel 2.

Tabel 2. Matrix vragen x instrumenten-items

		Instrumenten-items								
Onderzoeksvragen		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Literatuur	exit-formulier	Enquête studenten	Enquête SLB NHL	Enquête Stenden & Hanze Hogeschool	Interview	Jaarverslag afdeling Welzijn	Docenten Handleiding SLB	Functie profiel NHL	Jaar-verslag studenten decanaat
deelvragen	1 a/d									
	2 a/d									
	3	a,b	c				a			
	4			c,d		c,d		a	b	e,f
	5				a/g	a/g				
	6		a/d							

3.6 Kwaliteit van het onderzoek

Bij zowel de studentenenquête als de SLB-enquête wordt er gebruik gemaakt van schaalvragen, checklist vragen en open vragen. Er is hoofdzakelijk gewerkt met een vier puntschaal, om te voorkomen dat men een middenweg kiest die weinig resultaat oplevert. De **validiteit** (Harinck, 2011) wordt met de schaalvragen als vorm het beste gegarandeerd, omdat door middel van beoordelingsschalen meetbare informatie wordt verkregen die goed te verwerken en te vergelijken is. De schaalvragen zijn consistent en simpel en er is slechts een antwoord mogelijk.

Deze Likertschaalvragen (Verhoeven, 2011) zijn oplopend in antwoord. *Bij de checklistvragen (27 en 28 docentenenquête)* kunnen meerdere antwoorden aangekruist worden. Bij de checklistvragen worden de items (Verhoeven, 2011) juist genoemd zodat er geen mogelijkheden vergeten worden. De openvragen (29 en 30) dienen ter voorkoming van het feit dat er gegevens nog niet gevraagd zijn, die wel van invloed op het onderzoek zouden kunnen zijn of om eventuele opmerkingen van geheel andere aard naar voren te schuiven door de studieloopbaandocenten. De onderzoeker heeft het frame van het onderzoek van Kuijpers en Meijers (2009) als basis gebruikt voor de studieloopbaanenenquête. De schaalvragen en de openvragen voor zowel student als docent zijn zelf ontwikkeld. Bij dit praktijkonderzoek wordt er gebruik gemaakt van subgroepen om de **validiteit** en **betrouwbaarheid** van de uitkomsten van de instrumenten te legitimeren. De triangulatie betreft hier literatuur, eigen praktijk (studenten en docenten) en studieloopbaandocenten van andere Hogescholen met vergelijkbare opleidingen namelijk SPH en Verpleging. Door triangulatie wordt mogelijke onvolledigheid of eenzijdigheid van het ene instrument ondervangen door een ander instrument (Harinck, 2011). Een voorbeeld hiervan is vraag 11 (*motivatie*) van de docentenenquête en vraag 1 t/m 8 (*motivatie*) van de studentenenquête. Er is sprake van betrouwbaarheid door de herhaling van de meting. De schaalvraag wordt soms ook op een andere manier gesteld, zodat het resultaat van de ene vraag met het resultaat van de andere vraag zou moeten overeenkomen. De antwoorden van de studentenenquête zijn handmatig verwerkt met "Paletnet", deze maakt het mogelijk om via een eenvoudige manier tabellen te maken in "Excel". De enquête van de docenten is verstuurd en terug gekomen met behulp van Google Drive. Op die manier is de anonimiteit gewaarborgd.

4. Resultaten

4.1 Inleiding

Nadat het onderzoek is verricht volgens de in hoofdstuk drie beschreven methoden worden in dit hoofdstuk vier de resultaten beschreven. De gegevens zijn zoveel mogelijk verwerkt in de tekst, zo nodig verduidelijkt met een tabel. De onderzoeksvragen en de daarbij behorende deelvragen vormen de rode draad van dit vierde hoofdstuk. Zowel de instrumenten als de volledige resultaten van het onderzoek zijn terug te vinden in de bijlagen 2 t/m 8.

4.2 Hoe ziet het huidige studiesucces eruit bij de afdeling Welzijn van de NHL (vraag 3).

In 2012 is het uitval percentage van de Bachelorsstudenten 22,9% en switch 9,5% bij afdeling Welzijn.

Het afdelingsdoel genoemd in het Afdelingsjaarplan Welzijn van 2013 op de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) wat betreft het studiesucces van eerstejaarsstudenten Welzijn is 67,6% (Dijkstra, 2013).

Hoe groot is de Bachelor uitval met en zonder MBO-achtergrond van de afgelopen 10 jaar in percentages bij afdeling Welzijn (vraag 3a)?

De gegevens van studie-uitval na 1 jaar NHL (tabel 3, 2004 t/m 2008) opgeteld laten zien dat de uitval van studenten met een MBO-achtergrond gemiddeld 20,4 procent is. De uitval van een student met een Havo achtergrond is gemiddeld 13,9 %, en de uitval van de student die instroomt vanuit het VWO is gemiddeld 7,7%.

Tabel 3. Studie-uitval studenten uitgesplitst naar achtergrond instroom Havo, MBO, VWO (Bureau Inschrijving NHL, 2011)

gem. uitval percentage na 1 jaar NHL bij afdeling Welzijn (2004-2008)			
	havo	mbo	vwo
2004	12	19	7
2005	13	18,5	7
2006	14	22	9,5
2007	16	23	9
2008	14,5	19,5	6
gem. %	13,9	20,4	7,7

Wat zijn op dit moment de redenen dat eerstejaars HBO studenten Welzijn met een MBO- achtergrond studie-uitval vertonen (vraag 3b)?

Met de 22 vertrekkende (voltijd) studenten is een exitgesprek gevoerd om de vertrekmotieven te achterhalen met het oog op verbeteringen in relatie tot het afstudeerrendement (jaarplan welzijnsopleidingen 2012). Na analyse van de gegevens van het exitinterview (Werkgroep Onderwijs & Kwaliteit NHL, 2013, bijlage 1) presenteert de Haas (2013) tijdens het eerstejaarscohortoverleg (april 2013) haar voorlopige conclusie. Eerste jaar HBO studenten met een MBO-achtergrond stoppen met de opleiding Welzijn vanwege een van de volgende factoren: studie te zwaar; teveel onvoldoendes bij de theorie toetsen; niet gemotiveerd voor het beroep op HBO niveau; liever werken met MBO diploma; onvolledig beeld van beroep tijdens open dag; gaan een andere HBO opleiding doen; privé omstandigheden.

Welke oorzaken van studievertraging geven Bachelorsstudenten (vraag 3c)?

De studentenquête had een respons van 99.93%, dit waren 101 respondenten. Er worden twee onderzoekseenheden onderscheiden (A) eerste jaar HBO studenten Welzijn met een HAVO-VWO achtergrond dit zijn 66 studenten. Groep B zijn eerste jaar HBO studenten Welzijn met als achtergrond MBO- instroom dit zijn 35 studenten.

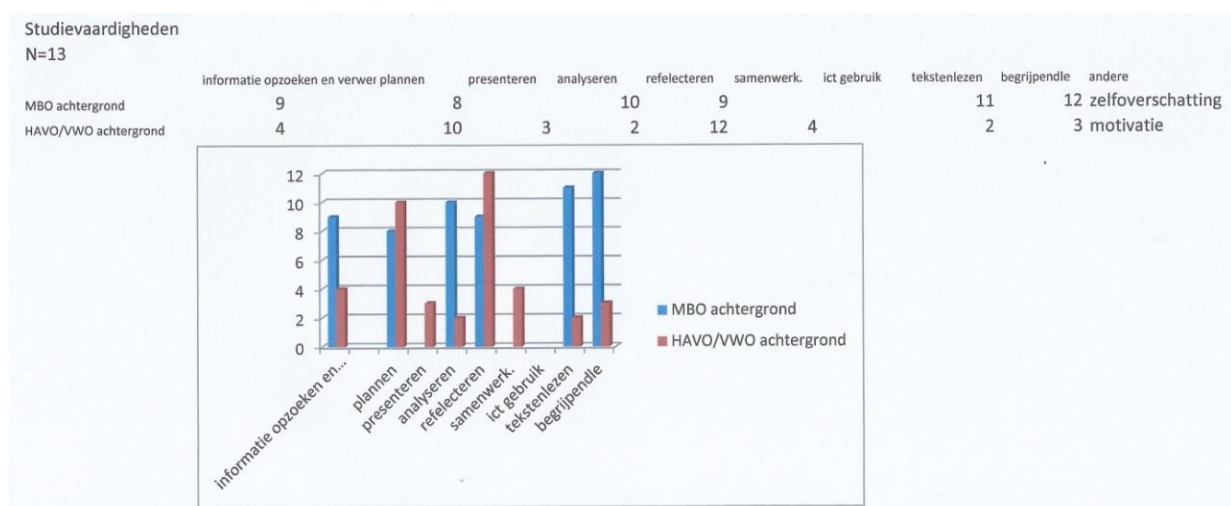
Aan de hand van de volgende topics van de studentenquête zullen de oorzaken van de studievertraging worden besproken. Deze topics zijn **studievaardigheden** (Bolhuis, 2009); **leerconcepties:** (Bragt en Bakx, 2007) **en motivatie:** (Bors, 2010, Ranty, 2008, Bruinsma, 2004). De resultaten van de studieloopbaanenquête met hetzelfde topic uit een andere perceptie zal hierbij beschreven worden.

Tabel 4. Studievaardigheden (studentenquête NHL, 2013)

vraag 29: Zijn er studievaardigheden waarbij je geholpen zou willen worden?				
	aantal	havo/VWO	MBO	aantal
Informatieopzoeken en verwerken	4	6%	11%	4
plannen	32	50%	51%	18
presenteren	12	34%	11%	4
verslagen maken	9	14%	11%	4
analyseren	10	15%	9%	3
reflecteren	18	28%	11%	4
samenwerken	4	6%	3%	1
ict gebruik	13	20%	14%	5
teksten lez. lezen	11	17%	51%	18
begrijpend lezen	15	23%	26%	9
andere vaardigheden havo	feedback o	leren voor toetsen	teksten in eigen woorden	
andere vaardighedenMBO	betoog schrijve	leren te leren	nederlandse spelling	

De uitslag (tabel 4) van de **studievaardigheden** (vraag 29) laat zien dat een helft (50%) van de eerstejaars studenten problemen heeft met planning, de achtergrond van de respondent Havo-VWO of MBO is hierbij niet van invloed. De respondenten met een Havo-Vwo achtergrond geven aan moeite te hebben met presenteren (34%), reflecteren (28%), ICT gebruik (20%) en begrijpend lezen (23%). De student vanuit het MBO geeft aan moeite te hebben met teksten te lezen (51%) en (11%) heeft een probleem met informatie op zoeken en verwerken.

De bevindingen van de SLBdocenten betreffende de **studievaardigheden** wordt weergegeven in figuur 2. Bij HBO studenten met een MBO(blauw)achtergrond constateert de SLBdocent problemen bij de volgende studievaardigheden (tussen haakjes procentueel de SLBdocenten die hier problemen in constateerde): informatie opzoeken en verwerken (60%), plannen (50%), analyseren (65%), reflecteren (60%), teksten lezen en begrijpen (70%) en begrijpend lezen (80%). De problemen van de student met een Havo-Vwo(bruin)achtergrond liggen voornamelijk op het plannen (65%) en reflecteren (80%). Van de SLBdocenten helpt (vraag 22) de helft *regelmatig* met de planning.

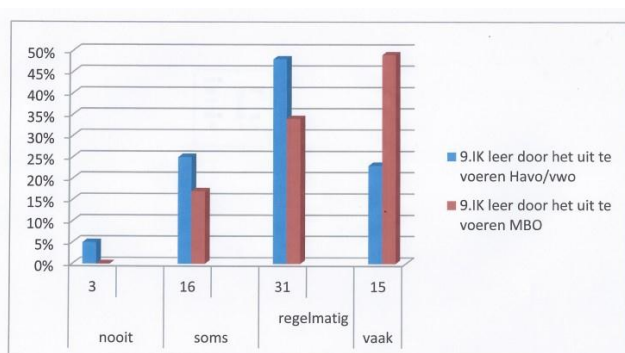

Figuur 2. Problemen met studievaardigheden gesignaleerd door aantallen SLBdocenten (SLBenquête NHL, 2013)

De **leerconcepties** van HBO studenten met Havo-Vwo achtergrond en MBO- instroom zijn onderzocht met vraag 9 t/m 17 studentenquête. De grootste verschillen (meer dan 10%) worden hier beschreven en met een staafgrafiek verduidelijkt. Uit het onderzoek blijkt dat de student met MBO-(bruin)achtergrond (figuur 3) *vaak* (49%) en *regelmatig* (34%) leert door het uit te voeren (vraag 9). Tegenover studenten met een Havo-Vwo(blauw)achtergrond *vaak* (23%) en *regelmatig* (48%) (tabel 5).

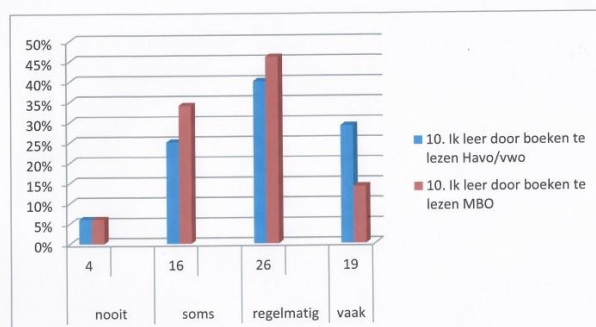
Tabel 5. Leerconcepties bij HBO studenten (studentenquête NHL, 2013)

		nooit	soms	regelmatig	vaak
9. Ik leer door het uit te voeren		3	16	31	15
	Havo/vwo	5%	25%	48%	23%
	MBO	0%	17%	34%	49%
	N	0	6	12	17
10. Ik leer door boeken te lezen		nooit	soms	regelmatig	vaak
	N	4	16	26	19
	Havo/vwo	6%	25%	40%	29%
	MBO	6%	34%	46%	14%
13. Ik leer door na te denken en te analyseren		nooit	soms	regelmatig	vaak
	N	2	12	16	5
	Havo/vwo	3	19	27	16
	MBO	0%	20%	51%	29%
		0	7	18	10

Figuur 3. Staafdiagram leerconcepties vraag 9: Ik leer door het uit te voeren (studentenquête NHL, 2013)

De student met Havo-Vwo (blauw) respondent leest (vraag 10) *vaak* (29%) boeken, tegenover *vaak* (14%) van de HBO student uit de MBO- instroom (bruin, figuur 4).

Figuur 4. Staafdiagram leerconcepties vraag 10: Ik leer door boeken te lezen (studentenquête NHL, 2013)

Nadenken en analyseren hoe alles werkt en in elkaar zit (vraag 13) scoort de student met MBO- achtergrond (tabel 3) *vaak* (29%) en *regelmatig* (51%). De HBO student met Havo-Vwo achtergrond scoort *regelmatig* (41%) en *soms* (29%). Autonomie en leren door middel van zelfsturing (vraag 15, tabel 6) scoort bij de eerste jaar HBO student gemiddeld (groep A + B) *regelmatig* (44%) en *vaak* (29%).

Tabel 6. uitslag leerconcepties (studentenquête NHL, 2013)

15. Ik leer door middel van zelfsturing				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	9	12	26	18
HAVO/VWO	14%	18%	40%	28%
MBO	3%	20%	48%	29%
	1	7	17	10
16. Ik leer door de kennis die wordt aangeboden in de collegezaal				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	5	24	23	13
HAVO/VWO	8%	37%	35%	20%
MBO	6%	37%	46%	11%
	2	13	16	4
17. Ik leer door veel tijd te steken in de toetsstof				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	8	21	14	22
HAVO/VWO	12%	32%	22%	34%
MBO	6%	29%	34%	31%
	2	10	12	11

Beide doelgroepen van alle Bachelorsstudenten geven *soms* (37%) aan bij het topic **leerconcepties** dat het leren door kennis die wordt aangeboden in de collegezaal (vraag 16). Bij studenten met een Havo-VWO achtergrond scoort *vaak* (20%) tegenover *vaak* (11%) van de HBO studenten met MBO- achtergrond wat betreft leren door kennis die wordt aangeboden in de collegezaal. Leren door middel van veel tijd te steken in de toetsstof (vraag 17) is het antwoord *nooit* (12%) bij de student met Havo-Vwo achtergrond tegen *nooit* (6 %) van studenten met een MBO achtergrond. De resultaten van de studieloopbaanenquête geven aan dat de studieloopbaandocent *regelmatig* (60%) faalangst herkent (vraag 21).

De interne **motivatie** (vraag 2) voor de te volgen opleiding van de respondenten ligt bij de MBO-instroom op 74% *vaak* tegen 66% bij Havo-Vwo instroom. Als externe factor is de dreiging van de werkloosheid 5% *vaker* aanwezig bij *vaak* (tabel 7) bij de MBO- instromers (vraag 3).

Tabel 7. Uitslag motivatie (studentenquête NHL, 2013)

2. Ik was vanuit mezelf (van binnen uit/interne motivatie) gemotiveerd om deze opleiding te starten				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	0	4	18	43
Havo/VWO	0%	6%	28%	66%
MBO	0%	0%	26%	74%
	0	0	9	26
3. Ik dreigde werkloos te raken en daardoor was ik gemotiveerd om aan het HBO te willen studeren				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	57	4	0	4
Havo/vwo	88%	6%	0%	6%
MBO	74%	14%	0%	11%
	26	5	0	4
7. Ik ben gemotiveerd omdat ik dit beroep wil uitoefenen en mensen wil helpen.				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	0	5	17	43
HAVO/VWO	0%	8%	26%	66%
MBO	0%	3%	23%	74%
	0	1	8	26

De motivatie van mensen om deze opleiding te volgen is dat studenten het beroep van Sociaal Werker willen uitoefenen (vraag 7) en mensen willen helpen. Havo-Vwo respondenten scoren 66% (*vaak*) tegenover 74% (*vaak*) van de HBO studenten met een MBO- achtergrond.

4.3 Studieloopbaanbegeleiding op de NHL

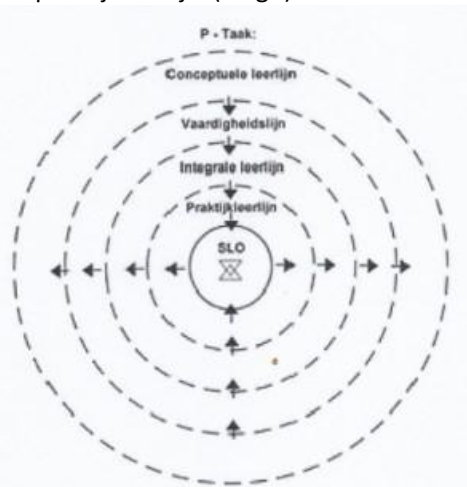
De volgende paragraaf geeft antwoord op de vragen die te maken hebben met studieloopbaan begeleiding. Onderzoeksvraag 4: *Hoe geeft de NHL vorm aan studie loopbaanbegeleiding.* Aan bod komen achtereenvolgens de taakinvulling van de studieloopbaandocent; signalering van studievertraging; welke acties er ondernomen worden; en de taak van het studentendecanaat.

4.3.1 Competentieprofiel van de NHL docent

De functiebeschrijving waarover de NHL docent moet beschikken is omschreven in het competentie-profiel docenten NHL (Onderwijs & Kwaliteitsteam NHL, 2011, bijlage 10). Er worden tien competenties beschreven waarin competentie drie “coachen” nader wordt uitgewerkt in bijlage 10.

Wat zijn de huidige taken van de studieloopbaandocent bij afdeling Welzijn op de NHL (vraag 4b).

De plaats van studieloopbaanbegeleiding vormt het hart van de opleiding Welzijn op de NHL (leerplancommissie Welzijn, 2012, figuur 4). Bij studieloopbaanbijeenkomsten wordt betekenis gegeven aan de ervaringen tijdens de activiteiten van de conceptuele leerlijn (colleges), de vaardigheidslijn (trainingen), integrale leerlijn (p-taken) en de praktijkleerlijn (stage).

Figuur 4. Plaats van de SLB bij afdeling Welzijn NHL (leerplancommissie Welzijn NHL, 2012)

De SLBdocent heeft drie individuele gesprekken met de student, het kennismakingsgesprek (september), en twee studievoortgangsgesprekken (december en juni). De SLBgroep bestaat uit gemiddeld 20 studenten. Per studieblok (vier) zijn er om de twee weken groepsbijeenkomsten. De reflectie opdrachten uit het boek van Ranty (2011) vormen hiervoor de basis. De student kan naar het tweede studiejaar als er voldoende studiepunten zijn binnen gehaald. Bij de opleiding Welzijn op de NHL eerste jaar (2012) ligt de grens bij 45 European Credits (EC's). In 2013 ligt deze grens voor het eerste jaar op 50 EC's. Als dit niet het geval is, kan de SLB de student ondersteunen bij het verzoek voor uitstel of extra herkansing bij de examencommissie als er sprake is van gesignaleerde persoonlijke omstandigheden, zoals ziekte, en familieomstandigheden die een rol hebben gespeeld bij de studievertraging. Er is geen structureel overleg met andere SLBdocenten. “Als team doen we te weinig. Er is geen SLBbespreking op afdelingsniveau. Hierin zouden vragen naar voren kunnen komen zoals wat doe je nu in je SLBgroep. We maken te weinig gebruik van elkaars kwaliteiten en expertise” (interview SLB docent afdeling Welzijn op de NHL, bijlage 8).

4.3.2 Studieloopbaangesprek

Hoe vult de SLBdocent van het eerste jaar Welzijn op de NHL zijn taak in (vraag 4c)? Het antwoord op vraag 4.3.4 t/m 4.3.6. wordt beschreven aan de hand van de resultaten van de SLBenquête (bijlage 5) aangevuld met de antwoorden uit het interview van de SLBdocent (bijlage 8) afdeling Welzijn op de NHL. De respondenten (94%) van de enquête bestaan uit 15 SLBdocenten van het eerste jaar Welzijn. De resultaten worden beschreven aan de hand van de topics (Kuijpers & Meijers, 2009 en Cornelissen, 2011) van de enquête. Tussen haakjes staat het aantal procentuele respondenten (N) van de NHL wat in die schaal beantwoord heeft.

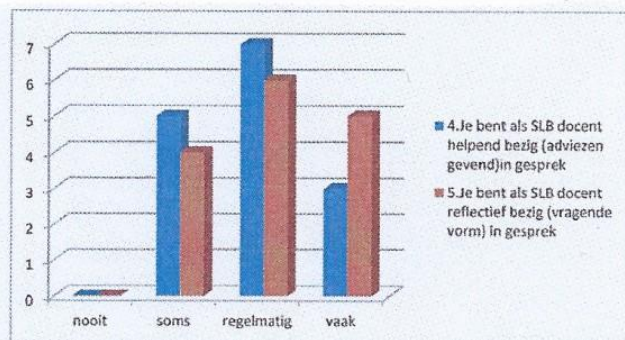
Vorm

De vorm van de SLB is een individueel gesprek (*vaak* 60%). Deze individuele gesprekken met studenten zijn *soms* (80%) ook buiten de individuele portfoliogesprekken (vraag 2).

Tabel 8. Tabel uitslag vragen over vorm (SLBenquête NHL, 2013)

Uitslag Enquête SLB docenten. Voorkom studieovertraging!		N=15			
VORM		nooit	soms	regelmatig	vaak
1. Je hebt een individueel gesprek met iedere student van je SLB groep:		0%	20%	20%	60%
2. Je hebt buiten de individuele portfoliogesprekken nog meer individuele gesprekken met iedere student van je SLB groep:		0%	80%	10%	10%
3. Je signaleert studieproblemen tijdens de groepsbijeenkomsten van SLB:		0%	40%	50%	10%
4. Je bent als SLB docent helpend bezig (adviezen gevend) in gesprek:		0%	30%	50%	20%
5. Je bent als SLB docent reflectief bezig (vragende vorm) in gesprek:		0%	30%	40%	30%

De SLBdocent is zowel helpend *regelmatig* (50%) als reflectief *regelmatig* (40%) bezig (tabel 8). Vraag 4 (blauw) en 5 (bruin) zijn samen in figuur 5 uitgezet. Op de verticale lijn staan de aantallen SLBdocenten.

Figuur 5. Staafdiagram helpend of reflectief bezig (SLBenquête NHL, 2013)

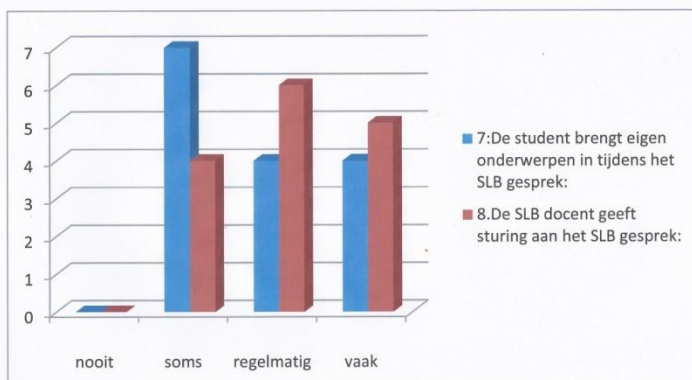
Eigen bijdrage

Uit vraag 6 blijkt dat de helft (50%) van de SLBdocenten *soms* vinden dat de student zelf om een gesprek moet vragen. Het inbrengen van eigen onderwerpen tijdens SLBgesprek scoort *soms* (50%). Driekwart van de SLBdocenten geeft sturing aan het gesprek (vraag 8), *regelmatig* en *vaak* scoren samen (70%). De gesprekken gaan *regelmatig* (60%) diep in op onderwerpen die de student belangrijk vindt (tabel 9).

Tabel 9. Tabel Uitslag vragen eigen bijdrage (SLBenquête NHL, 2013)

Eigen bijdrage	nooit	soms	regelmatig	vaak
6. De student zou uit zichzelf om een individueel gesprek moeten vragen bij de SLB docent als hij in moeilijkheden zit:	0%	50%	30%	20%
7. De student brengt eigen onderwerpen in tijdens het SLB gesprek:	0%	50%	30%	20%
8. De SLB docent geeft sturing aan het SLB gesprek:	0%	30%	40%	30%
9. De SLB gesprekken gaan echt diep in op onderwerpen die de student belangrijk vindt	0%	30%	60%	10%

Vraag 7 (blauw) en 8 (bruin) zijn uitgewerkt in een grafiek (figuur 6) aangezien deze vragen met elkaar te maken hebben. De student brengt *soms* (50%) eigen onderwerpen in tijdens het gesprek. De student vindt dat de docent *regelmatig* (40%) sturing geeft in het gesprek.

Figuur 6. Staafdiagram eigen inbreng student en sturing door SLBdocent (SLBenquête NHL, 2013)

Toekomstbeelden

De SLBdocent bespreekt *vaak* (70%) de motivatie en legt *vaak* (50%) uit aan de student wat ervan hem verwacht wordt (tabel 10). De student wordt *regelmatig* (40%) aan het denken gezet over zijn mogelijkheden en kansen.

Tabel 10. Uitslag vragen toekomstbeelden (SLBenquête NHL, 2013)

Toekomstbeelden	nooit	soms	regelmatig	vaak
11. Je bespreekt met de student de motivatie in het eerste half jaar van de studie:	0%	0%	30%	70%
12. Je vertelt als SLB docent over de mogelijkheden en kansen wat betreft excellente programma's en buitenland stages die er zijn voor studenten:	0%	30%	40%	30%
13. Je vertelt in het eerste half jaar wat ervan de HBO student verwacht wordt:	10%	10%	30%	50%

Studievoortgang

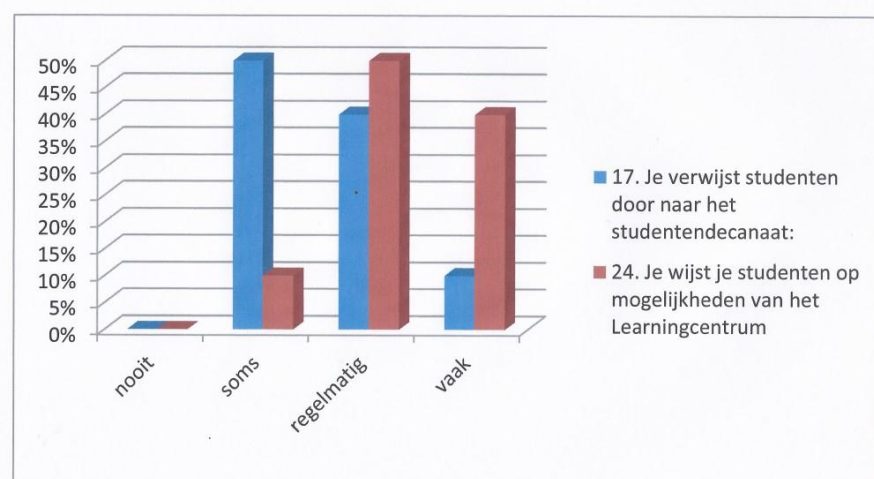
Hoe en wanneer signaleert de SLBdocent van afdeling Welzijn studievertraging bij de Bachelorsstudenten (onderzoeksvraag 4d) en welke maatregelen en acties worden ondernomen (onderzoeksvraag 4e).

De SLBdocent signaleert tijdens **de groepsbijeenkomsten** (vraag 3) *regelmatig* (50%) en *soms* (40%) studieproblemen. De studievertraging wordt *vaak* (70%) in het eerste half jaar van de studie (vraag 11) opgemerkt als in november de eerste toets periode is geweest (vraag 18). SLBdocenten vinden November *vaak* (30%) en *regelmatig* (50%) een tijdstip om naar studieachterstand te vragen. Hierbij (vraag 19 en 20) constateert de SLB docent *regelmatig* (60%) dat de student met een Havo-Vwo achtergrond beter presteert dan de student met een MBO achtergrond (tabel 11).

Tabel 11. Uitslag vragen studievoortgang (SLBenquête NHL, 2013)

Studievoortgang	nooit	soms	regelmatig	vaak
15. Je hebt een gesprek over hoe een eventuele eerste onvoldoende tot stand is gekomen:	0%	40%	50%	10%
16. Je vraagt naar de struikelblokken (toetsen) in het eerste half jaar van de studie:	0%	10%	60%	30%
17. Je verwijst studenten door naar het studentendecanaat:	0%	50%	40%	10%
18. Een geschikte tijd om naar studievoortgang te vragen is na de eerste toets periode (november):	0%	10%	50%	30%
19. De student met een HAVO/VWO achtergrond in jou SLB groep presteert beter (heeft minder studieachterstand) dan de student met een MBO achtergrond:	0%	40%	60%	0%
20. De student met een MBO achtergrond in jou SLB groep presteert beter				

De maatregelen of acties die na de signalering worden ondernomen zijn doorverwijzen naar studentendecanaat *soms* (50%) (vraag 17 blauw) en *regelmatig* (50%) naar het Learningcentrum bij de NHL (vraag 24 bruin). In figuur 7 worden beide vragen naast elkaar gezet.

Figuur 7. Staafdiagram van doorverwijzing naar Decanaat en Learningcentrum (SLBenquête NHL, 2013)

Leerconcepties en studievaardigheden

De resultaten van de SLBenquête geven aan dat de SLBdocent *regelmatig* (60%) faalangst herkent (vraag 21). De SLBdocenten helpen *regelmatig* (50%) en *soms* (40%) met de studievaardigheid plannen. Bij een studieachterstand vraagt meer dan de helft (60%) *regelmatig* en *vaak* (30%) naar de zelfstudie (tabel 12).

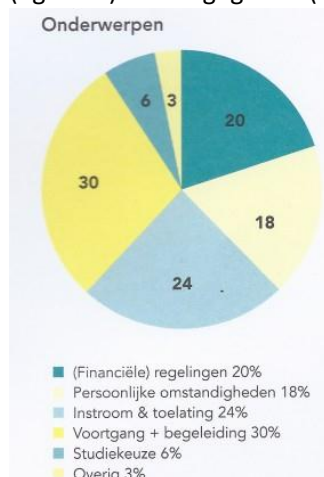
Tabel 12. Uitslag leerconcepties en studievaardigheden (SLBenquête NHL, 2013)

Leerconcepties en Studievaardigheden	nooit	soms	regelmatig	vaak
21. Je herkent als SLB docent (vermeende) faalangst	10%	30%	60%	0%
22. Als SLB docent help je een student met leren plannen als hij daar problemen mee heeft:	0%	40%	50%	10%
23. Je vraagt als SLB docent bij studieachterstand hoeveel tijd studenten aan zelfstudie besteden:	0%	10%	60%	30%
24. Je wijst je studenten op de mogelijkheden van het Learningcentrum van de NHL	0%	10%	50%	40%

4.3.3 Doorverwijzing

Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLBdocent op de NHL doorverwijzen naar het studentendecanaat en wanneer verwijst de docent naar Learningcentrum (vraag 4f)?

De SLBdocent verwijst studenten door naar het decanaat (vraag 25, bijlage 7) voor de volgende onderwerpen: financiën (20%), persoonlijke omstandigheden (18%), voortgang en begeleiding (30%) en studiekeuze (6%). Achter het onderwerp staat de hoeveelheid procenten dat het studentendecanaat deze reden van doorverwijzing krijgt (jaarverslag studentendecanaat NHL, 2013, figuur 8). (Het totale overzicht van vraag 25 is terug te vinden in bijlage 7). De resultaten van de respondenten laten zien dat docenten *soms* (47%) en *regelmatig* (40%) naar het decanaat doorsturen, maar het doorverwijzen naar het eigen Learningcentrum *vaker* (figuur 7) wordt gegeven (*regelmatig* 47% en *vaak* 40%).

Figuur 8. De onderwerpen van de gesprekken van het studentendecanaat 2012 (jaarverslag decanaat NHL, 2013)

4.4. Hoe geven andere Hogescholen richting aan Studieloopbaanbegeleiding (vraag 5)?

Wat is de visie van Stenden Hogeschool en Hanze Hogeschool op studiebegeleiding aan het eerste jaar (vraag 5a). De visie van **Stenden** op SLB is dat SLB de verbinding maakt tussen de 8 kerncompetenties (van opleiding SPH) en de Persoonlijke doelen die daaruit voortvloeien. De student beschrijft de doelen in zijn (P)ersoonlijk (O)ntwikkel (P)lan, dit is een onderdeel van zijn Portfolio. Op deze manier wordt het zelfmanagement van de student bevorderd. De visie van verpleging van de **Hanze Hogeschool** is minder uitgesproken. Centraal staat begeleiden, en dat heeft elke docent omschreven in zijn functieprofiel. Studieloopbaanbegeleiding staat als een los geheel in de programma's.

Welke vorm wordt hieraan gegeven (vraag 5b)? **De vorm** die hieraan wordt gegeven is door middel van individuele en groepsgesprekken. Bij Stenden en de Hanze Hogeschool heeft de SLBdocent twee keer per jaar een individueel gesprek met de student. Daarnaast zijn er 10 groepsbijeenkomsten.

Wat is de taak van de SLBdocent (vraag 5c)? **De taak** van de SLBdocent bij Stenden Hogeschool in het eerste studiejaar is de doelen die de student heeft geformuleerd in zijn POP tijdens SLBbijeenkomsten naar voren halen en de student daarop laten reflecteren in hoeverre de doelen zijn behaald. Studievertraging signaleren gebeurt tijdens de individuele gesprekken waarbij de student 2 x per jaar een uitdraai van zijn cijfers en resultaten mee

neemt (vraag 1 t/m 8 en open vraag 29). De student maakt vervolgens een gespreksverslag. Bij wederzijdse goedkeuring wordt door beiden een handtekening onder het verslag gezet. Een SLBdocent op Stenden Hogeschool kan verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van 50 studenten. Een citaat uit het interview van de docent van Hanze Hogeschool (bijlage 8): “Een luisterend oor, een vraagbaak voor organisatorische vragen en problemen”.

Hoe en wanneer wordt studievertraging gesignaleerd door de SLBdocent?(5d)

Op Stenden en de Hanze Hogeschool worden (vraag 1) via individuele gesprekken (*vaak*) studievertraging gesignaleerd. Bij Stenden zijn *soms* nog individuele gesprekken buiten Portfolio om (vraag 2) en bij Hanze *regelmatig*. *Soms* (vraag 3) worden bij Stenden en Hanze studieproblemen bij groepsbijeenkomsten gesignaleerd. De docent is zowel adviserend als reflectief aan het begeleiden (vraag 4 en 5). Wat betreft zelf om een gesprek vragen (vraag 6) wordt *regelmatig* gescoord bij Hanze en Stenden scoort hier *vaak*. Eigen onderwerpen door de student laten inbrengen (vraag 7) scoren beide *regelmatig*. Sturing geven aan het gesprek (vraag 8) wordt *regelmatig* gedaan. De vraag (29) over studievertraging signaleren geeft bij Stenden Hogeschool het antwoord: “ via Progress lijsten en via individuele gesprekken”. Bij de Hanze wordt ook via Progress lijsten de studievertraging gesignaleerd. De maatregelen die de SLBdocenten van Stenden-Hanze Hogeschool nemen zijn; doorverwijzen decanaat, bespreken in de studievoortgangsgroep, planning doornemen met student en de oorzaak bespreken. Beide Hogescholen geven bij vraag 9 *soms* aan bij de onderwerpen die de student belangrijk vindt om verder op door te vragen. Bij Stenden Hogeschool wordt na de eerste toetsperiode, dit is rond november, gevraagd of er al studieachterstand is. Na elke toetsperiode is een geschikt moment om naar studieachterstand te vragen.

Wordt de problematiek van de studievertraging herkend (vraag 5e)? De problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO- achtergrond wordt herkend. Beide Hogescholen geven het antwoord (vraag 19) *regelmatig* als het gaat om herkenning van beter presteren van de student met een Havo-Vwo achtergrond.

Zijn er speciale programma's (vraag 5f)? Er zijn **geen speciale programma's** voor HBO studenten met een MBO achtergrond bij Stenden-Hanzehogeschool. Studenten kunnen wel zelfstandig een HBO taaltoets doen (bij Stenden Hogeschool). Scoren de studenten daar te laag op dan kunnen ze zelf hun kennis via internet programma's verhogen. Dit wordt als een vorm van zelfmanagement gezien bij Stenden Hogeschool.

Wanneer kan de SLBdocent doorverwijzen (vraag 5g)? Doorverwijzen kan de SLBdocent van Stenden-Hanze Hogeschool voor de volgende onderwerpen van studiebegeleiding naar het decanaat. Op Stenden Hogeschool worden ADHD, Dyslexie, PDD-NOS, ernstig belemmerende familieomstandigheden, psychische problemen en faalangst genoemd om door te verwijzen naar het decanaat. Op de Hanze Hogeschool worden Dyslexie, anderstaligen, verslaving, leren leren, en psychische problemen onderwerpen genoemd om door te verwijzen. Via het decanaat kan de student op Stenden-Hanze Hogeschool cursussen volgen over faalangst en presenteren.

4.5 Hoe denken eerstejaarsstudenten van afdeling Welzijn over SLB (vraag 6)?

In deze paragraaf komen de verwachtingen van de eerstejaarsstudenten Welzijn op de NHL wat betreft de studieloopbaanbegeleiding (SLB) aan bod evenals de verschillen in verwachtingen over de SLBdocent naar onderscheid op instroom vanuit MBO of Havo/Vwo.

Tabel 13. Uitkomst resultaat verwachting studenten van SLBdocent (studentenquête NHL, 2013)

Uitslag studentenquête: Motivatie		Havo/Vwo N= 65	MBO	N= 35
21. Ik verwacht van mijn SLB dat hij een individueel gesprek met mij gaat voeren wanneer ik mijn motivatie dreig te verliezen.				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	1	15	28	21
Havo/Vwo	3%	23%	43%	32%
MBO	3%	17%	43%	37%
	1	6	15	35

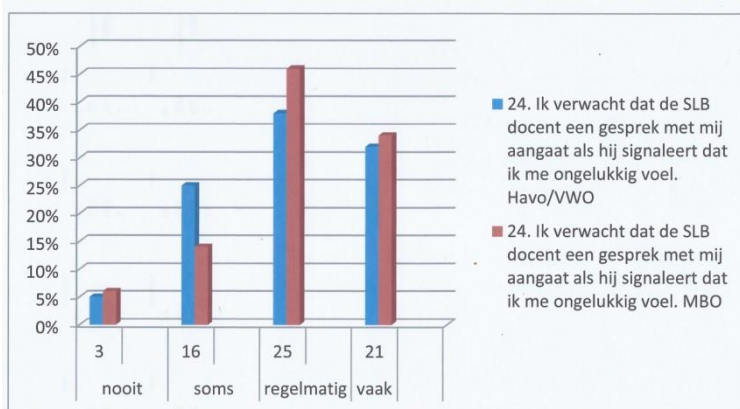
De studenten verwachten *regelmatig* en *vaak* samen (78%) een individueel gesprek (vraag 21) met hun SLBdocent als ze hun motivatie dreigen te verliezen (tabel 13). Het verschil van instroom maakt hierbij

weinig uit, waarbij de instroom vanuit het MBO(vraag 24) een iets hogere (5%) verwachting heeft dan de instroom vanuit de Havo/Vwo (tabel 14).

Tabel 14. Studieloopbaanbegeleiding en proactief zijn (studentenquête NHL, 2013)

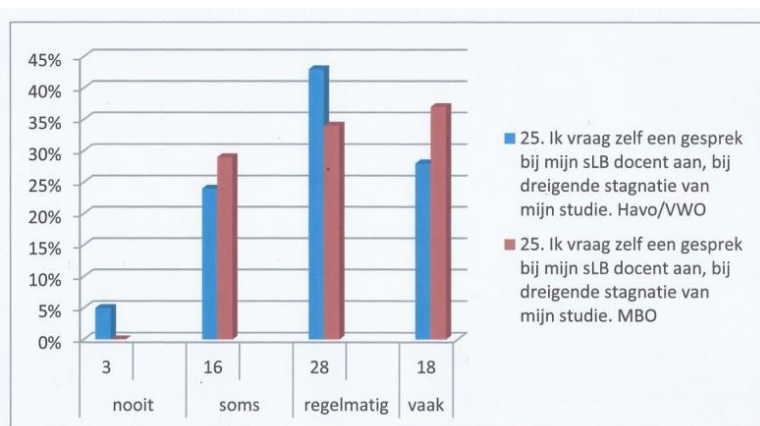
24. Ik verwacht dat de SLB docent een gesprek met mij aangaat als hij signaleert dat ik me ongelukkig voel.				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	3	16	25	21
	5%	25%	38%	32%
	6%	14%	46%	34%
	2	5	16	12
25. Ik vraag zelf een gesprek bij mijn SLB docent aan, bij dreigende stagnatie van mijn studie.				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	3	16	28	18
	5%	24%	43%	28%
	0%	29%	34%	37%
	0	10	12%	13

De verwachting dat de SLBdocent een gesprek aangaat, wordt ondersteund door de uitkomst van vraag 24 uit de studentenenquête (figuur 9). De verwachting van de student met een MBO- achtergrond(bruin) is *regelmatig* & *vaak* opgeteld 80% tegen 70% (opgeteld) van de Havo(blauw)instroom.

Figuur 9: Staafdiagram verwachting student van SLBdocent vraag 24 (studentenquête NHL, 2013)

De pro-activiteit van studenten om zelf een gesprek aan te vragen (vraag 25) ligt rond de 70% als *regelmatig* en *vaak* bij elkaar worden opgeteld, waarbij de MBO- student(bruin)meer pro-activiteit inzet om zelf naar de SLB docent te stappen (9% meer bij *vaak*, figuur 10).

Figuur 10. Staafdiagram proactief gesprek aanvragen vraag 25 (studentenquête NHL, 2013)

In hoeverre heeft de SLBdocent invloed op de motivatie van de eerstejaarsstudent bij Welzijn (vraag 6c)?

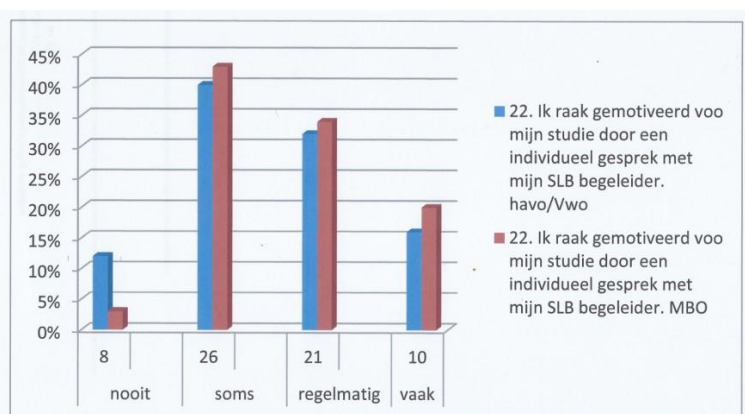
Bijna de helft (48% & 54%) van alle eerstejaarsstudenten laten zich motiveren door de SLBdocent als *regelmatig* (34%) met *vaak* (20%) wordt opgeteld (vraag 22, tabel 15).

Tabel 15. Uitslag gemotiveerd worden door SLBdocent vraag 22 (studentenquête NHL, 2013)

22. Ik raak gemotiveerd voor mijn studie door een individueel gesprek met mijn SLB begeleider.				
	nooit	soms	regelmatig	vaak
	8	26	21	10
havo/Vwo	12%	40%	32%	16%
MBO	3%	43%	34%	20%
	1	15	12	7

Wat zijn de verschillen wat betreft invloed op de motivatie door de SLBdocent wat betreft de student vanuit de MBO instroom en vanuit Havo-Vwo instroom (vraag 6d).

De student vanuit de MBO (bruin) instroom geeft aan bij *vaak* (20%) en bij *regelmatig* (34%) en bij *soms* (43%) dat hij zich laat motiveren door zijn SLBdocent. De student met een Havo-Vwo (blauw) achtergrond scoort steeds (4%) lager. Alleen bij *nooit* (12%) scoort de Havo-Vwo instroom student hoger (figuur 11).

Figuur 11: Staafdiagram motivatie door SLBdocent vraag 22 (studentenquête NHL, 2013)

4.6 Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om te beschrijven welke begeleiding de eerstejaarsstudenten met een MBO achtergrond nodig hebben van de SLBdocent Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studievertraging. De oorzaken waar de SLBdocent alert op moet zijn studievaardigheden, leerconcepties, en motivatie (Bragt en Bakx, 2007). Wat betreft studievaardigheden betreft dit plannen, informatie opzoeken en verwerken, reflecteren en teksten lezen. Wat betreft leerconcepties zal de SLBdocent alert moeten zijn op kennis vergaren via boeken, BlackBoard en collegezaal. Wat betreft de motivatie verwacht de MBO- instromer een SLBgesprek als hij zijn motivatie dreigt te verliezen of dat hij zich ongelukkig voelt. De MBO- instromer laat zich motiveren door zijn SLBdocent en wil dit gesprek zelf regelen.

De taak van de SLBdocent van Stenden Hogeschool en Hanze Hogeschool is beschreven in het functieprofiel waarin het begeleiden centraal staat. Bij Hanze Hogeschool staat SLB als een los geheel in de programma's, bij Stenden Hogeschool is SLB geïntegreerd in de lesprogramma's. De vorm van SLB is zowel individueel als groepsgericht. De docent is zowel adviserend als reflectief aan het begeleiden. De SLBdocent van de Hanze Hogeschool is sturend bezig in de gesprekken. De taak van de SLBdocenten betreft het signaleren van studievertraging en de SLBdocent van Stenden Hogeschool noemt daarnaast het helpen bij organisatorische taken. Studievertraging wordt gesignaleerd door middel van cijferlijsten. De maatregelen die de SLBdocenten nemen zijn; doorverwijzen decanaat, planning doornemen met student en de oorzaak bespreken. Stenden Hogeschool noemt bespreken in de studievoortganggroep. Via het decanaat kan de student op Stenden-Hanze

Hogeschool cursussen volgen over faalangst en presenteren. Een geschikt moment om naar studieachterstand te vragen is na elke toetsperiode. De problematiek van de studievertraging van de eerstejaarsstudenten HBO met een MBO achtergrond wordt herkend. Er zijn geen speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond bij Stenden-Hanze Hogescholen. Studenten bij Stenden Hogeschool kunnen zelfstandig een HBO taaltoets doen.

De SLB van de afdeling Welzijn op de NHL wordt beschreven via de indeling volgens Kuijpers & Meijers (2009) en Cornelissen (2011). Wat betreft de vorm is het gesprek zowel adviserend *regelmatig* (50%) als reflectief *regelmatig* (40%). Wat betreft eigen bijdrage van student is dit *soms* (50%) en sturing geven is *regelmatig* (40%) en *vaak* (30%). Vragen naar de toekomstbeelden van de student gebeurt *regelmatig* (80%) en de motivatie *vaak* (70%). Wat betreft de studievoortgang vraagt 50% van de SLBdocenten *regelmatig* hoe de eerste onvoldoende tot stand komt en vraagt 60% *regelmatig* naar de struikelblokken van de studie. Wat betreft doorverwijzing naar het studentendecanaat is dit *soms* (50%) en *regelmatig* (40%) voor het Learningcentrum is doorverwijzing *regelmatig* (50%) en *vaak* (40%). Wat betreft studievoordigheden herkent de SLBdocent *regelmatig* (60%) vermeende faalangst en *regelmatig* (60%) vraagt hij bij studieachterstand hoeveel tijd studenten aan hun zelfstudie besteden. Wat betreft leerconcepties helpt de SLBdocent met plannen. In het volgende hoofdstuk worden de resultaten getoetst aan de theorie en worden er conclusies getrokken. Daarna wordt de centrale vraagstelling beantwoord.

5. Conclusies (uitkomsten, reflectie en aanbevelingen)

5.1 Inleiding

De centrale vraagstelling van dit praktijk onderzoek is: **Welke begeleiding hebben de eerstejaarsstudenten met een MBO- achtergrond nodig van de SLBdocent Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studie vertraging.** Door zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek te doen, waarvan de resultaten in hoofdstuk 4 beschreven zijn, komt de onderzoeker tot de hierna beschreven conclusies. In paragraaf 5.2 worden de resultaten van het praktijkonderzoek aan de theorie gekoppeld en gevolgd door een conclusie op de centrale onderzoeksvraag. In paragraaf 5.3 komen reflectie en onverwachte inzichten aan bod. In paragraaf 5.4 worden enkele aanbevelingen, implicaties en discussies voor verder onderzoek en verbetering besproken.

5.2 conclusies aan de hand van het praktijkonderzoek ondersteund door theorie

Wat zijn de uitkomsten van het onderzoek over de verschillen tussen HBO studenten met een MBO- achtergrond en studenten met een Havo-Vwo achtergrond? (vraag 2 en 3)

De uitkomsten van de verschillen in studeren tussen MBO-instroom en Havo-Vwo instroom worden beschreven aan de hand van de persoonlijkheidskenmerken volgens de theorie van Bragt en Bakx (2007).

Dit praktijkonderzoek ondersteunt de uitkomst van de theorie over de **persoonlijkheidskenmerken** van Bragt en Bakx (2009) maar voor een deel. In Bragt en Bakx (2007) theorie wordt ten voordele van MBO instromers genoemd dat de persoonlijkheidskenmerken autonomie en zorgvuldigheid hoger scoorden dan de gemiddelde student uit het VO. Beide groepen scoren bij de vraag over autonomie echter redelijk gelijk, het verschil bedraagt niet meer dan 8% op de schaalvraag. Dit onderzoek ondersteunt de theorie van Bragt en Bakx (2007) wat betreft de autonomie van MBO instromers niet. Deze onderzoeksuitkomst komt overeen met Hoogeveen (2009) die stelt dat autonomie in pedagogisch opzicht niet tot uiting komt bij de MBO student. Volgens Hoogeveen (2009) krijgt de MBO student liever een opdracht (docent afhankelijk) dan dat hij zelf een opdracht formuleert (autonoom). Het pedagogisch afhankelijk zijn komt bij de vraag over het leren door een stok achter de deur duidelijk naar voren bij de MBO/instromer. De MBO-instromer laat zich motiveren om te leren door de docent.

Wat betreft de **persoonlijke oriëntatie op beroep en opleiding** ondersteunt dit praktijkonderzoek de literatuur van Bragt en Bakx (2009). De interne motivatie om een HBO opleiding te volgen is hoog bij de MBO instroom studenten. Studenten zijn vooral gemotiveerd omdat ze dit beroep willen uitoefenen en mensen willen helpen. Hieruit blijkt dat de MBO-instroom een duidelijk doel voor ogen heeft. De relatie met de recessie en huidige werkloosheid blijkt als factor wel een kleine rol te spelen bij MBO-instromers. Van de respondenten met een Havo-Vwo achtergrond kruist het merendeel van de respondenten aan dat dreigende werkloosheid en de keuze voor het HBO geen rol speelt.

Het praktijkonderzoek bevestigt de theorie van Bragt en Bakx (2009) dat **de studieaanpak** verschillend is. HBO studenten met een MBO- achtergrond leren *regelmatig* door het uit te voeren; lezen aanmerkelijk minder boeken; baseren hun leren door na te denken en te analyseren hoe alles werkt. De manier van leren die deze studenten op het MBO hebben aangeleerd blijkt een uitstekende methode te zijn voor relatief helder gedefinieerde beroepen of taken. Echter voor een sociologie of psychologie tentamen is dit niet een effectieve manier van leren. Bijna de helft van de MBO- instroom leert door veel tijd te steken in de toetsstof maar analyseren of vatten de toetsstof niet samen. Het verschil in leren blijkt ook uit de antwoorden bij de open vragen. Bij de MBO-instroom noemt bijna de helft dat het leren is verleerd op het MBO, omdat er geen tentamens en toetsen waren en alles op het laatste moment kon.

Wat zijn de verwachtingen van de eerstejaarsstudenten Welzijn op de NHL wat betreft de SLBdocent?(vraag 6)

De MBO- instroom verwacht een individueel gesprek met zijn SLBdocent wanneer hij zijn motivatie dreigt te verliezen. Meer dan de helft van de studenten uit de MBO- instroom verwacht dat de studieloopbaanbegeleider signaleert dat de student zich ongelukkig voelt. Deze verwachtingen naar de SLBdocent is er ook ten aanzien van studie vertraging en planning. De conclusie die de onderzoeker trekt is dat de MBO- instromer zich docent afhankelijk opstelt. Deze praktijkuitkomst sluit nauw aan bij de uitkomst van docent afhankelijk zijn wat betreft pedagogisch opzicht (Hoogeveen, 2009). De MBO instromer zal eerder dan de Havo-Vwo instromer zelf stappen ondernemen om een gesprek met zijn SLBdocent te krijgen. Er is een discrepantie tussen de verwachting van de

HBO- instroom vanuit het MBO die een controlerende functie van zijn SLBdocent verwacht en nodig heeft ("een stok achter de deur"), en de leeromgeving van het HBO die een pedagogische autonomie verwacht.

Welke redenen geeft het onderzoek voor studievertraging en daardoor studie uitval van de student met MBO achtergrond?

De uitkomsten van de verschillen van de oorzaken van studievertraging tussen MBO- instroom en Havo-Vwo instroom worden beschreven aan de hand van de indeling van het LICA (2006).

Ten aanzien van **programma inhouden** komt de studenten uit de MBO instroom positief naar voren als het gaat om projecten. Samenwerken, en presenteren en reflecteren zegt de MBO- instromer goed te kunnen. Wat betreft samenwerken en presenteren blijkt deze uitkomst te worden bevestigd door de enquête onder de SLB docenten. Wat betreft de studievaardigheid reflecteren blijkt dit niet te worden gedeeld door de SLBdocenten. Twee derde van de groep van SLBdocenten signaleert een probleem bij reflecteren bij de HBO student met een MBO- achtergrond. Het woord overschatting wordt genoemd in een interview (bijlage 8).

Wat betreft **de overgang in leeromgeving**: het taalgebruik in het studiemateriaal en het leren in de collegezaal, heeft dit praktijkonderzoek de theorie van het LICA (2006) bevestigd. Op het gebied van taalvaardigheden is er een probleem bij MBO- instroom studenten. De onderzoeker ziet dit terug in de respons van de MBO- instroom van de studentenquête in hulp willen hebben bij teksten lezen, begrijpend lezen en verslagen maken. De studievaardigheid plannen is voor de helft van *alle* Bachelorsstudenten een probleem. Bij de open vragen van de studentenquête (bijlage 5b) wordt genoemd dat de grote hoeveelheid stof tegelijk voor een toets, wel degelijk tot problemen leidt. Het leren in de collegezaal en informatie van BlackBoard (BB) halen wordt weinig toegepast. Wat betreft **didactische en pedagogische verschillen** concludeert de onderzoeker dat de MBO- instromer de overgang moet maken van praktijk denken naar denken in theorie. Dit kost tijd en levert studievertraging op. Het zelf formuleren van een opdracht in plaats van deze te krijgen van een docent levert de MBO- instromer studievertraging op.

Als laatste het punt **de aansluiting van verwachtingen bij de praktijk** blijkt dat de vierde oorzaak de aansluiting van verwachtingen bij de praktijk (LICA, 2006) niet een noemenswaardige rol van betekenis heeft gehad. Wel merkt de onderzoeker op dat de consequenties voor het HBO studeren nog moeilijk te overzien zijn voor de 20-jarige-HBOstudent (Crone, 2008).

Hoe geeft de afdeling Welzijn van de NHL vorm aan studieloopbaanbegeleiding?(vraag 4 en 5)

De SLBdocenten zien hun taak vooral als begeleidend en hulp biedend bij studieproblemen, in overeenstemming met het functieprofiel waarin coaching een van de competenties is (Onderwijs & Kwaliteitsteam NHL, 2011). Deze taak wordt gedeeld door de collega SLBdocenten van Stenden-Hanze Hogeschool. De SLBdocent heeft een ondersteunende en een signaal functie. Door het directe contact met de student kan studievertraging en eventuele uitval voorkomen worden. De onderzoeker heeft de indeling volgens Cornelissen (2011) over goede SLB gebruikt om de SLB bij de NHL afdeling Welzijn te onderzoeken. De literatuur bevestigt de onderzoeksresultaten bij afdeling Welzijn NHL wat betreft de volgende onderwerpen van de SLB.

De SLB van Welzijn is **ingebed in een specifieke context** bijvoorbeeld bij een projectgroep of stage; de docenten zijn geschoold in studiebegeleiding; er is aandacht voor de mogelijkheden en kansen van studenten.

De uitkomsten van het praktijkonderzoek ten aanzien van goed **studieloopbaangesprek** worden beschreven aan de hand van de indeling van de theorie van Kuijpers en Meijers (2009).

Wat betreft **de vorm** worden studieproblemen gesignaleerd tijdens de groepsbijeenkomsten van SLB. Een groot deel (bijna de helft) van de studieproblemen wordt niet tijdens de groepsbijeenkomsten opgemerkt of misschien helemaal niet. De groepsbijeenkomsten van SLB zijn minder vraaggericht en specifiek dan de individuele gesprekken. Wel kunnen er in de groepsbijeenkomsten samengevoegde behoeften en belangen van studenten in thema's gezet worden. De SLBdocent heeft een voorkeur voor adviserende gespreksvoering ten opzichte van reflectieve gespreksvoering. De SLBdocent geeft sturing aan het gesprek.

Het onderwerp **eigen bijdrage** levert op dat de SLBdocent vindt dat de student de mogelijkheid krijgt om eigen onderwerpen tijdens het SLBgesprek in te brengen. De SLBdocent vraagt naar onderwerpen waar de student over wil praten.

Het bespreken van de motivatie met de student in het eerste half jaar van de studie bij het onderwerp **toekomstbeelden** is aanwezig.

Wat betreft **de studievoortgang** is er een gesprek hoe de eerste onvoldoende tot stand komt. Er wordt naar de struikelblokken gevraagd. De SLBdocent verwijst door naar het Learningcentrum als het om vaardigheden gaat. Doorverwijzing naar het studentendecanaat bij persoonlijke problemen gebeurt.

Conclusie van de onderzoeker over SLB is dat studievertraging wordt gesignaleerd maar wel erg willekeurig en niet systematisch. De student is afhankelijk van de SLBdocent of die problemen of studievertraging signaleert (In bijlage 7 wordt dit verder uitgewerkt bij de antwoorden van vraag 29a). De SLB docent herkent (vermeende) faalangst. De SLBdocent weet dat plannen een probleem van de HBO student is. De SLBdocent vraagt niet direct naar andere manieren van leren (leerconcepties).

5.3 Conclusie centrale onderzoeksvraag

Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag; **Welke begeleiding hebben de eerstejaarsstudenten met een MBO- achtergrond nodig van de studieloopbaandocent Welzijn van de NHL, om tijdig in actie te komen bij studievertraging**, vloeit uit bovenstaande onderzoeksresultaten voort. De oorzaken van studievertraging waar de SLBdocent alert op zou kunnen zijn betreffen studievaardigheden, leerconcepties, en motivatie (Bragt en Bakx, 2007). De MBO-instromer heeft hulp nodig in de studievaardigheden wat betreft plannen, informatie opzoeken en verwerken, reflecteren en teksten lezen. Wat betreft leerconcepties zal de SLBdocent kunnen stimuleren op kennis vergaren via boeken, BB en collegezaal.

Wat betreft de motivatie verwacht de MBO-instromer een SLBgesprek als hij zijn motivatie dreigt te verliezen of dat hij zich ongelukkig voelt. De MBO-instromer laat zich motiveren door zijn SLBdocent en wil dit gesprek ook zelf regelen.

5.4 Reflectie

Reflectie op het onderzoek

Nu het onderzoek is afgerond zal er in deze paragraaf een kritische beschouwing worden gegeven op het onderzoek, het instrument en het onderzoeksproces. Besproken wordt hoe de uitvoering van het onderzoek en het persoonlijke handelen van de onderzoeker van invloed is geweest op de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van het onderzoek.

- Het eerste punt waar de onderzoeker tijdens dit onderzoek op stuitte was de goede formulering van de centrale onderzoeksvraag. Deze is in oktober 2013 voor het laatst aangepast om de duidelijkheid te vergroten. De verandering betreft een verplaatsing van de bijzin, met als resultaat dat de lezer duidelijk voor ogen heeft wat de onderzoeker beoogd te onderzoeken.
- Het volgende punt betreft **validiteit**. Harinck (2011) noemt minimaal 30 personen representatief voor een onderzoek. Van de 16 mensen die de enquête hebben ontvangen zijn er 15 geretourneerd. Hiermee komt de respons op 94%. De 15 personen van de NHL en de 2 van andere Hogescholen die de onderzoeker geënquêteerd heeft zijn te weinig. Toch heeft de onderzoeker hiervoor gekozen gezien het feit dat deze 15 SLB docenten gekoppeld zijn aan het onderzochte studentencohort.
- Het derde punt betreft **betrouwbaarheid**. De vraag van de onderzoeker over het invullen van zijn taak als SLBdocent, is een vraag die gemakkelijk tot sociaal gewenste antwoorden leidt. De onderzoeker wilde de antwoorden dan ook anoniem (Harinck, 2011) verzamelen. Door de verzendlijst met behulp van Google Drive te versturen dacht de onderzoeker de anonimiteit te waarborgen. Enkele (7) collega's kregen het niet voor elkaar om de lijst op die manier terug te sturen. Die collega's vroegen de onderzoeker om een enquête die ze handmatig konden invullen. Die enquête kreeg de onderzoeker ook handmatig weer terug. Op deze manier is de anonimiteit niet gewaarborgd. Er zijn 8 lijsten anoniem via Google Drive terug gekomen, en 7 zijn handmatig teruggegeven.
- Ten aanzien van **bruikbaarheid** zijn er twee punten die de onderzoeker naar voren wil schuiven. De eerste betreft het werken met 5 jaar oude gegevens (tabel 3). Deze gegevens zijn in 2011 gepubliceerd. Sneller gegevens verwerken leidt tot een beter besturingsinstrument. Want wat kun je met gegevens zeggen over de huidige student? De gevolgen van het studiehuis veranderingen op de Havo en het competentieonderwijs in het MBO zijn nu pas merkbaar in het HBO. Het tweede punt van bruikbaarheid

betreft de interviews van collega SLBdocenten op Stenden en de Hanze Hogeschool. Voor de visie van Stenden of Hanze Hogeschool is één docent van een andere Hogeschool interviewen niet representatief voor de visie van Stenden of Hanze Hogeschool maar illustratief.

Reflectie op professionele ontwikkeling

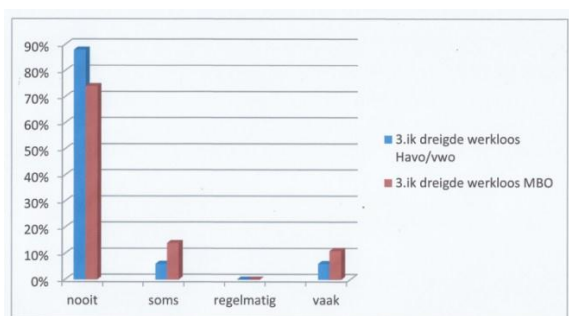
De volgende inzichten kwamen bij de onderzoeker naar voren.

1. Inzicht in persoonlijk dilemma

Het onderwerp voor dit onderzoek komt voort uit de betrokkenheid bij de onderzochte doelgroep namelijk de HBO student met een MBO achtergrond. De onderzoeker heeft 15 jaar gewerkt als MBO docent aan het ROC. Naar het HBO stroomden de MBO studenten door die zeer gemotiveerd waren. De studieachterstand en de studie uitval die deze groep in het eerste studiejaar vertoonde verbaasde de onderzoeker. Hoe kwam het dat studenten die erg gemotiveerd waren en zich wilden ontwikkelen toch stopten met de studie? Als MBO docent vertelde de onderzoeker aan de MBO leerlingen dat leerlingen die hard werkten en gemotiveerd waren het HBO diploma zouden behalen. Door hard te werken kan iemand alles bereiken wat hij wil en zich ontwikkelen. Door het reflectiemodel van Bateson naast de overtuiging te leggen is de onderzoeker tot de conclusie gekomen dat de aanname over hard werken niet altijd loont. De onderzoeker presenteerde dit op het MBO als een feit, maar het bleek een aanname te zijn.

2. Inzicht in onderscheid tussen objectiviteit en persoonlijke interpretatie

De onderzoeker dacht dat in deze tijd van recessie (2013) het bewust gemotiveerd kiezen voor een HBO opleiding door de MBO student niet meer voor de hand liggend zou zijn. De aanname van de onderzoeker was dat de keuze van de MBO student voor het HBO een negatieve keuze zou zijn namelijk: "ik volg een opleiding omdat ik anders werkloos word". Onderzoek toont aan dat deze aanname niet klopt. Er is sprake van een gemotiveerde keuze en de factor werkloosheid blijkt een kleine rol te spelen bij de keuze van een HBO opleiding (figuur 12).

Figuur 12. motivatievraag 3. Ik dreigde werkloos te raken en daardoor was ik gemotiveerd om aan het HBO te willen studeren (studentenquête, 2013)

5.5 Aanbevelingen, implicaties en discussies voor verder onderzoek

In de aanbevelingen wordt weergegeven hoe de bevindingen uit het onderzoek gebruikt kunnen worden in de praktijk. De aanbevelingen zijn gebaseerd op de resultaten, discussie en de conclusie van het onderzoek. De aanbevelingen betreffen micro, meso en macro niveau. Daarnaast zijn er nog enkele algemene aanbevelingen gedaan die tevens voor verder onderzoek naar voren komen.

Micro

- De SLBdocent zou kunnen wijzen op de **pedagogische autonomie** van de student, de student moet pro actief worden bij studievertraging.
- De SLBdocent zou meer kunnen stimuleren op **kennis vergaren** via boeken, BlackBoard en collegezaal.
- De SLBdocent zou meer gebruik kunnen maken van **doorverwijzing** naar het studentendecanaat bij persoonlijke problemen. Ook kan er meer gewezen worden op de mogelijkheden van het Learningcentrum als het struikelblok de studievaardigheden betreft.

- De SLBdocent zouden minder sturend en adviserend in groepsbijeenkomsten van SLB kunnen zijn en **meer de reflectieve en coachende houding** kunnen aannemen op basis van wederkerigheid. Door zelf als SLBdocent ook lerend te willen zijn ben je professioneel en toegankelijk.
- Er zou meer **eigen bijdrage** van de student tijdens SLBgesprekken verwacht mogen worden. De SLB docent zou daar de ruimte voor kunnen geven door minder sturing in het individuele gesprek en groepsbijeenkomsten in te zetten.
- Soms is een kort **individueel** gesprekje tussen SLBdocent en de student voldoende om iemand erop te wijzen dat hij of zij stappen kan ondernemen in zijn studie voortgang. Dit “zetje” kan bestaan uit een opdracht om de planning voor de komende studieperiode te tonen.
- Bij de groepsbijeenkomsten van de SLB is het belangrijk dat **studenten onderling** elkaar wijzen op hun manier van aanpak bij de studie.

Meso

- Het resultaat en de conclusie van dit onderzoek presenteren in een cohort 2012 bijeenkomst, zodat collega SLBdocenten de adviezen ten aan zien van studievertraging mee kunnen in hun SLB.
- Bij een vergadering van **een samenwerkingsbijeenkomst** aan de docenten van het ROC Friese Poort en de NHL de uitkomsten van de verschillen presenteren. Sinds September 2013 is het mogelijk voor MBO-leerlingen afstudeerrichting SPW om een voortraject te volgen bij afdeling Welzijn.
- De NHL kan een cursus Nederlands bij het Learningcentrum op HBO niveau aanbieden voor 4^e jaar MBO studenten die willen doorstromen naar het HBO.
- Ten aanzien van organisatie en inbedding **een structureel overleg** in elke maandelijkse teamvergadering gecreëerd kunnen worden voor bespreek studenten. Er zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van elkaars expertise en kwaliteiten. Het studentendecanaat zou meer zichtbaar op de afdeling Welzijn kunnen zijn door deze een centrale plaats op de afdeling te geven. Door deze zichtbaarheid zouden studenten zelf eerder op het idee gebracht kunnen worden dat ze hier hulp kunnen krijgen voor problemen die de studievertraging veroorzaken.

Macro

- De resultaten en de conclusie presenteren in de werkgroep studievaardigheden Noord Nederland, waar de onderzoeker deel van uit maakt. N.B op 18 juni 2013 is het vooronderzoek in een overleg gepresenteerd door de onderzoeker a.d.h.v. de theorie van Bragt en Bax (2007). De resultaten van dit onderzoek kunnen meegenomen worden in het advies van de werkgroep studievaardigheden.

Discussie

- **Een discussie** tijdens het cohortoverleg bij de SLBdocenten over hoe om te gaan met de discrepantie tussen de verwachting van de HBO instroom vanuit het MBO die een controlerende functie van zijn SLB docent verwacht en nodig heeft (de spreekwoordelijke stok achter de deur), en de leeromgeving van het HBO die een pedagogische autonomie verwacht.
- **Het functieprofiel** gaat er van uit dat iedereen de rol van SLBdocent wel op zich kan nemen. Maar in hoeverre voelen SLBdocenten bij Welzijn zich vaardig/capabel genoeg?
- Bij de professionaliseringsacademie van de NHL is het mogelijk om een basiscursus coaching te volgen, maar dekt de cursus de lading van wat de SLBdocenten bij de opleiding Welzijn nodig hebben? De behoefte van de medewerkers aan scholing is overigens niet expliciet naar voren gekomen.
- Hoe effectief is het **leren in een college zaal**? De cognitielijnen worden hoofdzakelijk aangeboden in de collegezaal. Uit de antwoorden van de studenten komt naar voren dat ze weinig gebruik maken van de kennis die in de collegezaal wordt aangeboden. Bij de open vraag (26) van de studentenenquête noemt geen enkele student dat ze de stof al beheersen via aanwezigheid in de collegezaal. Hoe kunnen studenten effectief gebruik maken van de collegezaal?

Literatuurlijst

Advies van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel, (2010). *Differentiëren in drievoud omwille van kwaliteit en verscheidenheid*. In opdracht van Minister van OCW.

Bakx, A. W. E. A., Sanden, van der, J. M. M., Sijtsma, K., Croon, M.A., & Vermetten, Y.J.M. (2006). The role of students personality and conceptions in social-communicatieve training: a longitudinal study on development of conceptions and related performance. *Higher Education*, 51 (1), 71 –104.

Berkel, van, H., Jansen, E., Bax, A. (2012). *Studiesucces bevorderen: het kan en is niet moeilijk. Bewezen rendementsverbeteringen in het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma.

Bolhuis, S. (2009). *Leren en veranderen*. Bussum: Coutinho.

Bors, G. & Stevens, L. (2010). *De gemotiveerde leerling*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Bragt, van, Cyrille A.C. Bakx, F. (2007). Doorstomen vanuit het mbo naar het hbo: Voordeel of nadeel ten opzichte van havisten en Vwo/ers? J. Franchamps, F. Smulders (red.). Willen, Weten en Werken in het Beroepsonderwijs. Professionaliseren als uitdaging en opdracht (p.41 –54). Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Bruinsma, M. (2004). Motivation, Cognitive processing and achievement in higher education. *Learning and instruction*, 14, 549-568.

Cornelissen, M. (2008). Studieloopbaanbegeleiding in het HBO. Missers en mogelijke alternatieven. *LoopbaanVisie nummer 4 –novemer 2012*. Neer: Kloosterhof.

Covey, S. (1989). *The 7 habits of highly effective people*. Free Press: Ponte Vedra.

Crone, E. (2008). *Het puberende brein. Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie*. Amsterdam: Bert Bakker.

Dijkstra, H.O. (2012). *Jaarplan Welzijnsopleidingen NHL Hogeschool 2013 instituut Zorg en Welzijn: Doe wel en kijk om*. NHL: Leeuwarden.

Duff, A., Boyle, E., Dunleavy, K., Ferguson, J. (2004). The relationship between personality, approach to learning and academic performance. *Personality and Individual Differences*, 36, 1907 –1920.

Gijbels, D., Rijt, J. van der & Watering, G. van de (2004). Het bindend studieadvies in het hoger wetenschappelijk onderwijs: worden de juiste studenten geselecteerd? *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 22 (2), 62–72.

Haas, de A. (2011). *Factsheet Aansluiten of Uitsluiten. Een vooronderzoek over aansluitingsproblemen van MBO naar HBO*. Leeuwarden: Afdeling Welzijn NHL.

Harbers, J. (2013). *Studievaardig naar het hbo. Ontwikkeling van studievaardigheden op het Groene Lyceum*. Emmen: Onderwijsgroep Noord.

Harinck, F. (2011). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen: Garant.

Horne, van, C., & Vries, de, H. (2012). *DINK. Doorst(r)omen in de keten*. Presentatie bij afscheidssymposium Cees Terlouw. Saxion.

- Klatter, E. (2004). *Opvattingen van leerlingen over leren* (maart, 55) Tilburg: MesoConsult B.V.
- Kuijpers, M., & Meijers, F. (2009). *Studieloopbaanbegeleiding in het HBO: Mogelijkheden en grenzen*. Den Haag: De Haagse Hogeschool
- Leerplancommissie Welzijn, (2012). *Docentenhandleiding SLB*. Leeuwarden: NHL.
- Onderwijs & Kwaliteitsteam NHL, (2011). *Functieprofiel van de NHL docent*. Leeuwarden: NHL.
- Ranty, V. (2011). *De lerende professional*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek, (2012). *Advies Noordelijke Hogeschool Leeuwarden*. Leeuwarden: NHL.
- Robbins, S.B., Lauver, K., Le, H., Davis, D., Langley, R., Carlstrom, A. (2004). Do Psychosocial and Study Skill Factors Predict College Outcomes? A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 130 (2), 261-288.
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What the world can learn from educational change in Finland?* New York: Teacher College Press.
- Scheepers, A.W.A. (2004). Evaluatie Bindend Studieadvies 1999-2000 t/m 2002-2003. *Bedrijfskunde EUR*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Stegers-Jager, K., Cohen-Schotanus, J., Splinter, T. & Themmen, A. (2011). Academic dismissal policy for medical students: effect on study progresss and help-seeking. *Medical Education*, 45 (10), 987-994.
- Studentendecanaat, 2012. *Informatiegids: Het grijze gebied tussen Studieloopbaanbegeleider en Studentendecanaat*. Leeuwarden: NHL.
- Studentendecanaat, 2013. *Jaarverslag studentendecanaat NHL, 2013*. Leeuwarden: NHL.
- Suhre, C. (2008). *Kijk op propedeuse Rechten: onderzoek naar de studeerbaarheid van de propedeuse Rechten*. Groningen: UOCG.
- Thijs, A., Akker, J., van den (2009). *Leerplan in ontwikkeling*. Enschede: SLO.

Internetsites

Werkgroep Aansluitingsmonitor noordoost Nederland (2011). *Eindrapportage Aansluitingsmonitor: Factoren die van invloed zijn op de blijfkans van eerstejaarsstudenten noordoost Nederland*. Groningen – Zwolle.

HBO-raad, (2009 en 2010). *Feiten en cijfers*. Geraadpleegd op 28 mei 2013, van <http://www.hbo-raad.nl/hbo-raad/feiten-en-cijfers>.

HBO-raad, (2011). *Hoofdlijnenakkoord (Tussen ministerie OCW en HBO-raad): over verbetering van kwaliteit en rendement van het onderwijs en meer differentiatie en profilering van hogescholen*.

<http://www.vereniginghogescholen.nl/component/content/article/29/888>

Hoogeveen, J. (2009). *Doorstroomprogramma van de Hogeschool Rotterdam: Succesvol volgens de student?* Masterthesis onderwijskundig Ontwerp en Advisering 2008-2009 Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 22 mei 2013, van <http://igitur-archive.library.uu.nl/studenttheswes/2009-0716-200542/Masterthesis%20Hoogeveen,%20JA-3194493.pdf>

ICLON (2013). *Studiesucces en Hoger Onderwijs*. <http://www.studiesuccesho.nl> /2009/10/02/aanbeveling-15-sociale-en-academische-integratie/

Landelijk expertise en informatie Centrum Aansluiting HBO (LICA), (2006). *Duurzaamheid en versterking doorstroom MBO-HBO in het zich vernieuwende MBO en HBO. Pontons tussen twee bewegende oevers*.

<http://www.lica.nl/index.php/over>

Meijer, A. (2013). Projectgroep Noord-Nederland. *Plan van Aanpak Samenwerking MBO-HBO in Noord Nederland*. Groningen. www.sectorplannoord.nl

[Nieuwenhof, R., van den, Weerdt, S., De, \(2006\)](#). *Didactiek van de Liefde: een pleidooi voor diepgaand leren in coaching, training en opleidingen is verschenen in het boek: Relatieel Organiseren, Samen leren en werken in en tussen organisaties*. Tilt: Lanoo Campus.

<http://www.studiesuccesho.nl/2012/06/15/studiesucces-wat-is-het-en-kan-je-het-meten/>

Winkel, M. (2013). *Gemotiveerd blijven voor een opleiding*. Hogeschool Arnhem – Nijmegen.

<http://www.carrieretijger.nl/opleiding/ho/soepel-door-hbo/motivatie>

Het gaat om VT studenten die na hun eerste semester in het studiejaar 2012/2013 zijn gestopt

- Niet gemotiveerde studenten maken het minder leuk voor wel gemotiveerde studenten (bijvoorbeeld door rumoer tijdens colleges)
- Geen open dagen meegemaakt dus onvolledig beeld van beroep. Overgang havo/hbo te groot
- Als studie te zwaar: dan gaat het voornamelijk over theorie en tentamens
- Begeliding was goed, daar ligt het niet aan. Wordt meerdere malen genoemd.

Bijlage 2: Enquête doorstroming in de keten van MBO naar HBO (kader Master Onderwijsopleiding)
9 juni 2013

Beste studenten,

In verband met mijn Master SEN studie verricht ik dit onderzoek onder studenten. Met deze vragenlijst wordt onderzocht in hoeverre studenten gemotiveerd zijn om de opleiding te behalen, en hoe studenten denken over leren. Het uiteindelijke doel is de SLB docent meer actie te laten ondernemen zodat het studiesucces onder (MBO) studenten verhoogd wordt. Over de resultaten van het onderzoek worden jullie blijvend geïnformeerd.

De vragenlijst invullen gaat als volgt:

Geef antwoord op de vraag door het antwoord te omcirkelen dat het beste bij jou past.

-Denk niet te lang na over de antwoorden.

-De antwoorden blijven anoniem.

Succes met beantwoorden en alvast bedankt voor het invullen!

Jeannet Huitema.

Vooropleiding: M.B.O Afdeling:...../ H.A.V.O/ VWO anders namelijk .....Leeftijd.....

De volgende vragen zijn schaalvragen: omcirkel een antwoord.

Onderwerp: Motivatie

1. De voorlichting van HBO welzijn heeft invloed gehad op mijn studie keuze.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

2. Ik was vanuit mezelf (van binnen uit/interne motivatie) gemotiveerd om deze opleiding te starten .

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

3. Ik dreigde werkloos te raken en daardoor was ik gemotiveerd om aan het HBO te willen studeren.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

4. Ik ben gemotiveerd om het eerste jaar te halen.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

5. Ik ben gemotiveerd voor het HBO omdat ik na vier jaar een HBO diploma heb.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

6. Ik raak gemotiveerd om te leren door de docent.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

7. Ik ben gemotiveerd omdat ik dit beroep wil uitoefenen en mensen wil helpen.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

8. Ik had een verwachting van het HBO en die is uitgekomen.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Onderwerp: Leerconcepties (denken over en hoe je leert)

9. Ik leer door het uit te voeren.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

10. Ik leer door boeken over het onderwerp te lezen.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

11. Ik leer door verbanden te leggen tussen theorie en praktijk.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

12. Ik leer door met medestudenten over de theorie te praten.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

13. Ik leer door na te denken en te analyseren hoe alles werkt en in elkaar zit.

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

14. Ik leer door "een stok achter de deur".

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

15. Ik leer door middel van zelfsturing (ik regel en plan mijn eigen schema's).

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

16. Ik leer door de kennis die er wordt aangeboden in de collegezaal(luisteren naar docent).

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

17. Ik leer door veel tijd te steken (minimaal 10 uur) in de toetsstof.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

18. Ik leer door de interactie van de docent met de groep.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

19. Ik leer door kennis die wordt aangeboden op Blackboard en Internet.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Onderwerp: Studieloopbaan begeleiding

20. Ik verwacht van mijn studieloopbaan begeleider dat zij/hij een individueel gesprek met mij gaat voeren wanneer ik het niet red qua punten in dit studiejaar.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

21. Ik verwacht van mijn studieloopbaanbegeleider dat zij /hij een individueel gesprek met mij gaat voeren wanneer ik mijn motivatie dreig te verliezen.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

22. Ik raak gemotiveerd voor mijn studie door een individueel gesprek met mijn studieloopbaan begeleider.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

23. Ik verwacht van mijn studieloopbaandocent dat hij me helpt met planning als ik dat vraag.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

24. Ik verwacht dat de studieloopbaan begeleider een gesprek met mij aangaat als zij/hij signaleert dat ik me ongelukkig voel.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

25. Ik vraag zelf een gesprek bij mijn studieloopbaan begeleider aan, bij dreigende stagnatie van mijn studie.

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

De volgende vragen zijn open vragen. Zet je antwoord achter de vraag.

Motivatie

26. Wat doe je om tijdens het leren in de Flow te komen(toestand waarin het lijkt alsof het leren vanzelf gaat).

Leren

27. Wat mist er in je vooropleiding om je propedeuse te halen?

Studieloopbaanbegeleider

28. Wat verwacht je van je studieloopbaan begeleider?

Studievaardigheden

29. Zijn er studievaardigheden waarbij je geholpen zou willen worden? Kruis aan.

Informatie opzoeken en verwerken

Plannen

Presenteren

Verslagen maken

Analyseren

Reflecteren

Samenwerken

ICT gebruik

Teksten lezen en leren

Begrijpend lezen

Andere vaardigheden.....

30. Tot slot: Wil je nog iets opmerken? Dat kan hier.

Bedankt voor het invullen Jeannet Huitema

Bijlage 3: Enquête doorstroming in de keten van MBO naar HBO (docenten)

Beste collega's,

In verband met mijn Master SEN studie verricht ik onderzoek onder docenten. Met deze vragenlijst wordt onderzocht in hoeverre docenten actie ondernemen bij studenten met een MBO achtergrond die een studieachterstand dreigen op te lopen in het eerste jaar Welzijn. Het uiteindelijke doel is de student actie te laten ondernemen zodat studiesucces onder (MBO) studenten verhoogd wordt. Over de resultaten van het onderzoek worden jullie blijvend geïnformeerd.

De vragenlijst invullen gaat als volgt:

-Geef antwoord op de vraag door het antwoord te omcirkelen dat het beste bij jou past.

-De antwoorden blijven anoniem.

-Het invullen duurt maximaal 10 tot 15 minuten.

Succes met beantwoorden en alvast bedankt voor het invullen!

Jeannet Huitema.

Leeftijd:

Geslacht:

Vorm

1. Je hebt een individueel gesprek met iedere student van je SLB groep:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

2. Je hebt buiten de individuele portfoliogesprekken nog meer individuele gesprekken met iedere student van je SLB groep:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

3. Je signaleert studieproblemen tijdens de groepsbijeenkomsten van SLB:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

4. Je bent als SLB docent helpend bezig (adviezen gevend) in gesprek:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

5. Je bent als SLB docent reflectief bezig (vragende vorm) in gesprek:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Inhoud: Eigen bijdrage

6. De student zou uit zichzelf om een individueel gesprek moeten vragen bij de SLB docent als hij in moeilijkheden zit:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

7. De student brengt eigen onderwerpen in tijdens het SLB gesprek:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

8. De SLB docent geeft sturing aan het SLB gesprek:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

9. De SLB gesprekken gaan in op onderwerpen die de student belangrijk vindt:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

10. Je vraagt naar de motivatie om de studie te blijven volgen als SLB docent:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Inhoud: Toekomstbeelden

11. Je bespreekt met de student de motivatie in het eerste half jaar van de studie:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

12. Je vertelt als SLB docent over de mogelijkheden en kansen wat betreft excellentie programma's en buitenland stages die er zijn voor studenten:

a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

13. Je vertelt in het eerste half jaar wat ervan de HBO student verwacht wordt:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

14. Je zet de student aan het denken over zijn toekomst:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Inhoud: Studievoortgang

15. Je hebt een gesprek over hoe een eventuele eerste onvoldoende tot stand is gekomen:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

16. Je vraagt naar de struikelblokken (toetsen) in het eerste half jaar van de studie:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

17. Je verwijst studenten door naar het studentendecanaat:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

18. Een geschikte tijd om naar studievoortgang te vragen is na de eerste toets periode (november):

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

19. De student met een HAVO/VWO achtergrond in jou SLB groep presteert beter (heeft minder studieachterstand) dan de student met een MBO achtergrond:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

20. De student met een MBO achtergrond in jou SLB groep presteert beter (heeft minder studieachterstand) dan de student met een HAVO/VWO achtergrond:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Inhoud: Het organiseren van het leren (leerconcepties)

21. Je herkent als SLB docent (vermeende) faalangst:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Inhoud: Studievaardigheden

22. Als SLB docent help je een student met leren plannen als hij daar problemen mee heeft:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

23. Je vraagt als SLB docent bij studieachterstand hoeveel tijd studenten aan zelfstudie besteden:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Vraag 24 is alleen voor de collega's van de NHL afdeling Welzijn

24. Je wijst je studenten op de mogelijkheden van het Learningcentrum van de NHL:

- a. nooit   b. soms   c. regelmatig   d. vaak

Open vragen

25. Wanneer en waarom is het de meest geschikte tijdsperiode om naar studievoortgang te vragen.

26. Als je studenten naar het decanaat doorstuurt om welke problematiek ging het dan?

Checklist vragen

De volgende twee vragen zijn checklist vragen. Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Let op: bij het niet weten van de achtergrond van de student beide groepen aankruisen.

27. Eerste jaar studenten op het **HBO met een MBO achtergrond** hebben problemen met de volgende studievaardigheden **KRUIS AAN**:

Informatie opzoeken en verwerken

Plannen

Presenteren

Analyseren

Reflecteren

Samenwerken

ICT gebruik

Teksten lezen en leren

Begrijpend lezen

Andere vaardigheden.....

28. Eerste jaar studenten op het **HBO met een HAVO of VO achtergrond** hebben problemen met de volgende studievaardigheden **KRUIS AAN**:

Informatie opzoeken en verwerken

Plannen

Presenteren

Analyseren

Reflecteren

Samenwerken

ICT gebruik

Teksten lezen en leren

Begrijpend lezen

Andere vaardigheden.....

29. Wat doe je als SLB docent om studievertraging op te merken en welke acties heb je wel eens ondernomen?

30. Tot slot: wil je nog iets opmerken? Dat kan hier.

Bedankt voor het invullen !

Jeannet Huitema.

0621716543

huitemajeannette@hotmail.com

Bijlage 4: Antwoorden Studenten enquête

studentenquete:motivatatie

Havo/VWO N=65

MBO N=35

I. De voorlichting van HBO Welzijn heeft invloed gehad op mijn studiekeuze

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	23	17	20	5
Havo-Vwo	35%	26%	31%	8%
MBO	31%	40%	26%	3%
	11	14	9	1

2.1k was vanuit mezelf(van binnen uit/interne motivatie) gemotiveerd om deze opleiding te starten

	0	4	18	43
Havo/Vwo	0%	6%	28%	66%
MBO	0%	0%	26%	74%
	0	0	9	26

3.1k dreigde werkloos te raken en daardoor was ik gemotiveerd om aan het HBO te willen studeren

	57	4	0	4
Havo/VWO	88%	6%	0%	6%
MBO	74%	14%	0%	11%
	26	5	0	4

4.1k ben gemotiveerd om het eerste jaar te halen

	1	2	15	47
Havo/VWO	2%	3%	23%	72%
MBO	0%	0%	14%	86%
	0	0	5	30

5.1k ben gemotiveerd voor het HBO omdat ik na 4 jaar een HBO diploma heb

	1	7	16	41
Havo/Vwo	2%	11%	25%	63%
MBO	0%	9%	14%	77%
	0	3	5	27

6.1k raak gemotiveerd om te leren door de docent

	5	35	21	3
Havo/Vwo	8%	54%	35%	4%
MBO	3%	40%	46%	11%
	1	14	16	4

7.1k ben gemotiveerd omdat ik dit beroep wil uitoefenen en mensen wil helpen

	0	5	17	43
Havo/Vwo	0%	8%	26%	66%
MBO	0%	3%	23%	74%
	0	1	8	26

8.1k had een verwachting van het HBO en die is uitgekomen

	5	25	30	5
Havo/Vwo	8%	38%	46%	8%
MBO	0%	29%	71%	0%
	0	10	25	0

uitslag enquête: leerconcepties

havo/vwo N=65

MBO N=35

		nooit	soms	regelmatig	vaak
9.1k leer door het uit te voeren	Havo/vwo	3	16	31	15
	MBO	5%	25%	48%	23%
		0	6	12	17
		nooit	soms	regelmatig	vaak
10.1k leer door boeken te lezen	N	4	16	26	19
	Havo/vwo	6%	25%	40%	29%
	MBO	6%	34%	46%	14%
	N	2	12	16	5
		nooit	soms	regelmatig	vaak
11.1k leer door verbanden te leggen tussen th	Havo-VWC	0	12	36	17
		0%	18%	55%	26%
	MBO	3%	23%	49%	26%
		1%	8%	17%	9%
12.1k leer door met medestudenten over de theorie te praten		1	20	27	17
	Havo-Vwo	2%	31%	42%	26%
	MBO	0%	26%	54%	20%
		0	9	19	7
		3	19	27	16
13.1k leer door na te denken en te analyseren	Havo/Vwo	5%	29%	41%	25%
	MBO	0%	20%	51%	29%
		0	7	18	10
		nooit	soms	regelmatig	vaak
14.1k leer door "een stok achter de deur"	Havo/Vwo	3	20	22	20
		4%	31%	34%	31%
	MBO	0%	11%	60%	29%
		0	4	21	10

studentenquête: leerconcepties

havo/vwo N=65

MBO N=35

15. Ik leer door middel van zelfsturing

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	9	12	26	18
HAVO/VWC	14%	18%	40%	28%
MBO	3%	20%	48%	29%
	1	7	17	10

16.1k leer door de kennis die wordt aangeboden in de collegezaal

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	5	24	23	13
HAVO/VWC	8%	37%	35%	20%
MBO	6%	37%	46%	11%
	2	13	16	4

17. Ik leer door veel tijd te steken in de toetsstof

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	8	21	14	22
HAVO/VWC	12%	32%	22%	34%
MBO	6%	29%	34%	31%
	2	10	12	11

18.1k leer door de interactie van de docent met de groep

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	3	20	35	7
HAVO/VWC	5%	31%	54%	11%
MBO	0%	23%	60%	17%
	0	8	21	6

19.1k leer door kennis die wordt aangeboden op Blackboard en internet

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	6	20	26	13
HAVO/VWC	9%	31%	40%	20%
	6%	40%	48%	6%
	2	14	17	2

20. Ik verwacht van mijn SLB dat hij een individueel gesprek met mij gaat voeren als ik dit studiejaar het qua punten niet red.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	1	4	22	38
HAVO/VWC	2%	6%	34%	58%
MBO	0%	6%	31%	63%
	0	2	11	22

Uitslag enquête: Studieloopbaanbegeleiding: motivatie

Havo/Vwo N= 65

MBO N= 35

21. Ik verwacht van mijn SLB dat hij een individueelgesprek met mij gaat voeren wanneer ik mijn motivatie dreig te verliezen.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	1	15	28	21
Havo/Vwo	3%	23%	43%	32%
MBO	3%	17%	43%	37%
	1	6	15	35

22. Ik raak gemotiveerd voor mijn studie door een individueelgesprek met mijn SLB begeleider.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	8	26	21	10
havo/Vwo	12%	40%	32%	16%
MBO	3%	43%	34%	20%
	1	15	12	7

23. Ik verwacht van mijn studieloopbaanbegeleider dat hij me helpt met planning als ik dat vraag.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	0	5	17	43
havo-vwo	0%	8%	26%	66%
MBO	0%	3%	31%	66%
	0	1	11	23

24. Ik verwacht dat de SLB docent een gesprek met mij aangaat als hij signaleert dat ik me ongelukkig voel.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	3	16	25	21
	5%	25%	38%	32%
	6%	14%	46%	34%
	2	5	16	12

25. Ik vraag zelf een gesprek bij mijn SLB docent aan, bij dreigende stagnatie van mijn studie.

	nooit	soms	regelmatig	vaak
	3	16	28	18
	5%	24%	43%	28%
	0%	29%	34%	37%
	0	10	12%	13

Bijlage 5: Antwoorden open vragen student enquête

Bijlage 5a. Havo/ Vwo Bachelor studenten

Antwoorden open vragen vraag 26:motivatie, 27:leren 28: studieloopbaanbegeleider 30 opmerkingen? Motivatie 26. Wat doe je om tijdens het leren in de Flow te komen(toestand waarin het lijkt alsof het leren vanzelf gaat).

- Wist ik dat zelf maar
- goed slapen en veel koffie drinken
- Gewoon bezig gaan, dan ga ik wel door
- bij wat ik leer ook en beeld te vormen
- Het gaat vanzelf, heb niet een manier om in de flow te komen 3x
- rustige omgeving, goede motivatie & als ik het snap
- to do list maken. En aan het einde kijken wat je allemaal af hebt geeft een voldaan gevoel
- Het liefst 's avonds knallen (met harde muziek aan) in een trainingspak met koffie erbij
- hele kamer moet opgeruimd zijn en mijn hoofd moet rustig/leeg zijn
- de omgeving waar ik studeer het gezellig maken, het moet wel stil zijn (gezellig, kussen en drinken erbij)
- Stilte om me heen. Mezelf na het behalen van een target te belonen J
- geen afleiding. Ik moet niet in mijn kamer gaan zitten. Meestal zit UB van Groningen of in de tuin die is afgesloten
- Alle p-taken afhebben en een bakje thee zetten voor bij het leren verder heb ik druk nodig en dan zit ik automatisch in de flow
- goed eten, vroeg opstaan, lekker douchen en een chille outfit aan en een koele, rustige omgeving
- Het moet stil zijn in huis en ik moet de zin erin hebben. Als ik gemotiveerd ben, dan dringt de stof niet door.
- planning maken en me erop focussen
- Samenvatting schrijven en mezelf afzonderen om me te concentreren
- Lekker op de bank met frisdrank en chocolade dat maakt het leren leuker
- Al mijn vrienden laten weten dat ze me met rust moeten laten
- In mijn planning zorg ik voor ruimte voor ontspanning
- zorgen voor zo weinig mogelijk prikkels (bureau leeg, klusjes gedaan)
- Orde en rust creëren om me heen
- Lukt niet, zelfbeheersing zorgt dat ik kan leren
- geen afleiding creëren 2x
- Goed uitgeslapen zijn en geen afleiding om me heen
- muziek aan 6x
- afzonderen, in stilte bezig gaan
- Doorgaan en niet opgeven
- Als ik aan het leren ben pak ik al de verzamelde informatie erbij. Boeken, samenvattingen en BB. Alles wat ik lees en wat ik belangrijke stof vind, schrijf ik op, omdat je het zo beter onthoud en sta je er langer bij stil
- chocolade
- eten
- naar school gaan (break-out rooms) en muziek aan
- blijven lezen
- in de ochtend beginnen en met mezelf afspreken wanneer ik pauze neem
- Vroeg uit bed ('s ochtends lukt het me beter) doelen voor ogen houden (waar doe ik het voor)
- energie drank drinken
- tijdsdruk, ruimte waar geen verleidingen zijn
- gewoon doen! Energie drank, genoeg slaap 2x
- alles om mij heen moet netjes zijn. Ik moet lekker gedoucht hebben en dan kan ik goed aan de slag
- verschillend
- gewoon vroeg beginnen, zodat ik veel tijd voor het onderwerp had
- stof lezen en deze dan samenvatten
- als ik het onderwerp leuk vind komt het vanzelf zo niet dan wissel ik het af met leuke dingen 2x
- muziekje op achtergrond, mezelf ertoe dwingen
- alles afsluiten, wegleggen, rustige omgeving zoeken 4x
- er echt voor gaan zitten & de tijd ervoor nemen. Samenvatting erbij pakken. Netjes opgeruimd
- gewoon doen, niet uitstellen tot morgen wat je vandaag kunt doen
- van te voren een beetje ontspannen zijn en andere zaken op orde hebben

Leren 27. Wat mist er in je vooropleiding om je propedeuse te halen?

- motivatie 2x
- Competentie plannen
- daar was het minder druk, minder stof, nu is het teveel vooral periode 4
- eigenlijk heeft HAVO niets te bieden voor deze opleiding
- geen sociale vakken
- n.v.t.5 x
- grote lappen tekst leren
- Misschien meer begeleiding bij het leren van theorie.
- Zelfstandigheid en plannen
- meer informatie, mogelijkheden en vereisten
- Betrouwbaar, behulpzaam, kennis van opleiding
- regelmatig contact en dat ze op de hoogte is van cijfers etc.
- ik had gewild dat ik filosofie of iets psychologie had gehad, maar verder geen problemen
- zelfstandig werken/plannen
- veel informatie tot me nemen
- motivatie was laag vorig jaar (WO). Te hoog gegrepen. Geen schuld opleiding, reden negatief bsa was ik zelf
- basiskennis over het vak begeleiding in plannen/ leren om te plannen
- vrijheid, op de Havo voelde ik me een basis school kind met al die controle
- Ik zou het zo niet weten
- onderzoeksvaardigheden
- kennis
- te weinig punten behaald. Moeilijke stof, soms te weinig tijd. Niet aansluitende colleges
- voorkennis
- mijn motivatie om al die boeken te lezen
- het zelfstandige en het vele samenwerken
- Niks, stage ervaring misschien
- praktijk. Op havo veel leren, geen reflecties of portfolio
- praktijkwerk/ervaring/groepsopdrachten
- zelfstandiger, grotere opdrachten en grote groepsopdrachten 2x
- meer verantwoordelijkheid voor de student in de vooropleiding

Studieloopbaanbegeleider 28. Wat verwacht je van je studieloopbaan begeleider?

- Mij te ondersteunen wanneer ik dat nodig vind 12x
- hulp als je er zelf om vraagt
- Ondersteuning en tips als ik even vastloop 2x
- begeleider moet in houd van het jaar weten, kunnen vertellen wat wij moeten verwachten.
- Hulp bij dingen die onduidelijk zijn
- Dat die er voor je is wanneer je diegene nodig hebt
- op z'n minst 1 x per maand individuele gesprekken , kijken naar voortgang en als persoon
- in praktijk vind ik dat de SLB-er zichzelf te weinig laat zien. Ook vind ik de reactie op e-mails, te lang op zich laat wachten.
- Dat ze er voor mij is als ik haar nodig heb voor studieproblemen en of persoonlijke problemen
- een relaxte houding en een goede begeleiding. Ze is open naar ons en onderhoudt contact. Klaar staan als we haar nodig hebben en snel reageren op e-mails
- dat ze beschikbaar is als we haar nodig hebben
- ondersteuning 7x
- goede begeleiding 6x
- hulp wanneer nodig en sturing
- begeleiding gedurende de opleiding ze begeleidt waar nodig
- Minder veel werk
- weinig, daar waar nodig is hulp en advies geven, maar veel zelfstandigheid van mijn kant.
- Individuele gesprekken om te zien hoe alles ervoor staat
- Dat ze me motiveert en begeleidt in ontwikkeling
- Niet veel, ik ben erg zelfstandig en vind dat ik alles zelf moet doen
- Dat ze me helpt in mijn studie wanneer ik dat nodig heb /vraag
- dat die mij kan helpen met alle vragen die ik heb m.b.t. alles wat in verband staat met mijn opleiding
- Dat ze me helpt met moeilijkheden 2x

- Dat er regelmatig contact is en degene op de hoogte is van alles
- Hele duidelijke uitleg
- begeleiding, ook met persoonlijke zaken 2x
- begeleiding in het doorlopen van je jaar. Waar loop je tegen aan/ wat gaat goed/ signaleren van problemen / en of te weinig punten
- gewoon helpen met je loopbaan
- begeleiding tijdens het hele jaar 2x
- dat ze me privé helpt en op school
- vertrouwen, eerlijkheid en duidelijkheid
- regelmatig gesprekken over hoe het gaat
- oprechte interesse in mij en mijn schoolprestaties
- sturing hoe werken dingen vooral in eerste jaar

30. Tot slot: Wil je nog iets opmerken? Dat kan hier.

- Veel tekst- weinig tijd
- nope
- Succes! ;-)
- Goeie enquête
- :-)
- Nee 2x
- beetje onhandige antwoordgeving
- geen goede meerkeuze opties. Nooit/ soms ect is vaak n.v.t.

5b. Antwoorden Bachelor studenten vanuit MBO instroom

Motivatie

26. Wat doe je om tijdens het leren in de Flow te komen(toestand waarin het lijkt alsof het leren vanzelf gaat).

- muziek aan en goede concentratie
- door colleges te volgen en samenvattingen te maken
- ik zet alles uit, t.v. en radio. Zodat er complete stilte is, liefst gordijnen dicht zodat ik niet afgeleid wordt
- ik zorg ervoor dat ik op een plek ben met alles om heen, pc, drinken, telefoon
- ’s ochtends vroeg bakje thee, niemand om me heen
- inplannen
- afsluiten van buitenwereld
- ik probeer praktijksituaties voor me te krijgen
- meeschrijven
- thee drinken, muziek aan
- op tijd beginnen in de universiteitsbië
- met een deadline
- alleen zonder afleidingen leren
- mezelf nadat ik een hoofdstuk uit heb belonen met wat leuks, b.v. serie kijken
- planning maken
- op tijd pauzes in lassen, zodat ik in de FLOW blijf. Leuke dingen in plannen
- alles om me heen moet opgeruimd zijn en ik moet geen andere dingen meer te doen hebben.
- Als ik eenmaal bezig ben komt het vaak vanzelf
- kiezen voor een ruimte met weinig prikkels
- rust om me heen, geen muziek en veel motivatie, eten en drinken 2x
- een planning maken die realistisch is, stof doornemen die ik herken van trainingen colleges en p taken
- ik begin met de stof die mij interesseert, het makkelijkst is
- denken aan later, dat ik de opleiding wil halen. Soms loop ik eerst hard om mijn energie kwijt te raken, en daarna met een lege gedachte aan de slag te kunnen
- aan tafel zitten schrijven, eten en drinken erbij
- tafel leegmaken klassieke muziek aan
- mezelf dwingen
- muziek luisteren. Alle spullen verzamelen die ik nodig heb om aan de slag te kunnen
- soms ontspanning te zoeken
- gewoon beginnen. Het beginnen is het moeilijkste een maal bezig raak ik in FLOW 2x

- intensief met toetsstof bezig gaan
- door een duidelijke planning te maken, zodat ik weet wat ik moet doen en weet dat het einde in zicht is
- al het andere op orde hebben en een opgeruimd huis
- met een tijdsdruk leren
- tijd ervoor nemen

Leren

27. Wat mist er in je vooropleiding om je propedeuse te halen?

- het leren is me afgeleerd op het MBO. Ik heb er hier nu moeite mee
- Tentamens/toetsen. Ik vind het lastig om op een goede manier te leren
- ik heb mijn propedeuse gehaald. Ik kan goed leren, dus de tentamens halen was voor mij geen probleem. Ik denk dat door vele die van het MBO komen, tentamens wel een probleem zijn omdat er bij ons op MBO vrijwel niet getoetst werd
- studierichting was heel anders
- oefenen met leren 6x
- kwaliteit van docenten
- meer ingaan op criteria
- mijn vooropleiding heeft niks met deze opleiding te maken (grafisch vormgever onderzoeker: Huitema)
- duidelijkheid over de hoeveelheid/moeilijkheid van het HBO. MBO is het verleren van het leren
- op het MBO kon alles op het laatste moment. Daardoor ben ik het leren verlerd (geen toetsen)
- MBO is geen leren maar doen. Ik mis het leren. HBO is veel theoretische stof
- motivatie tot zelfstudie
- planning!! MBO is verleren van het leren
- op MBO geen theorie gehad 2x
- info sluit niet aan
- geen idee....toets psychologie 2 x niet gehaald
- niets
- Hoeveelheid stof tegelijk
- verdieping van theorie

Studieloopbaanbegeleider

28. Wat verwacht je van je studieloopbaan begeleider?

- Begeleiding 12x
- hulp bij studieproblemen 3x
- begeleiding wanneer nodig 4x
- af en toe een gesprek
- ondersteunen in het behalen van deze opleiding
- lichte sturing
- dat hij of zij altijd klaar staat voor mij 2x
- school op een rijtje krijgen
- begeleiding waar nodig in alle aspecten van opleiding
- dat die er is als ik er om vraag
- begeleiding in mijn leerproces, regelmatig individuele gesprekken
- mogelijkheden bieden
- ik verwacht van een SLB-er dat ze op de hoogte is en op tijd goed luistert en informeert
- begrip voor bepaalde situaties
- begeleiding en motivatie
- aandacht en sturing
- kennis van opleiding en richting geven POP
- begeleiding van studievaardigheden
- reflecterende, motiverende, positieve gesprekken
- vertrouwen, motivatie rust
- begeleiding bij persoonlijke problemen

30. Tot slot: Wil je nog iets opmerken? Dat kan hier.

- Succes
- hoop dat ik mijn opleiding voltooi

Samenvattend: De open vraag 26 (**Wat doe je om tijdens het leren in de Flow te komen**) worden bij de Havo/Vwo bachelor studenten onder andere de volgende antwoorden gegeven (zie voor volledig overzicht bijlage 5); Het gaat vanzelf, heb niet een manier om in de flow te komen 3x; als ik het onderwerp leuk vind komt het vanzelf zo niet dan wissel ik het af met leuke dingen 2x; muziek aan 6x; chocolade; energie drank drinken; Goed uitgeslapen zijn en geen afleiding om me heen; Orde en rust creëren om me heen goed eten, vroeg opstaan, lekker douchen en een chille outfit aan; in de ochtend beginnen en met mezelf afspreken wanneer ik pauze neem; vroeg uit bed (in de ochtend lukt het me beter) doelen voor ogen houden (waar doe ik het voor); afzonderen, in stilte bezig gaan. De bachelor student met MBO achtergrond heeft onder andere de volgende antwoorden; muziek aan en goede concentratie; door colleges te volgen en samenvattingen te maken; ik zet alles uit, t.v. en radio. Zodat er complete stilte is, liefst gordijnen dicht zodat ik niet afgeleid wordt; ik zorg ervoor dat ik op een plek ben met alles om heen, pc, drinken, telefoon; in de ochtend vroeg bakje thee, niemand om me heen; ik probeer praktijksituaties voor me te krijgen; intensief met toetsstof bezig gaan; door een duidelijke planning te maken, zodat ik weet wat ik moet doen en weet dat het einde in zicht is. Bij de open vraag 27 (**Wat mist er in je vooropleiding om je propedeuse te halen?**) wordt door de MBO instroom nog genoemd; oefenen met leren 6x; het leren is me afgeleerd op het MBO. Ik heb er hier nu moeite mee; Tentamens/toetsen. Ik vind het lastig om op een goede manier te leren; op het MBO kon alles op het laatste moment, daardoor ben ik het leren verleerd (geen toetsen). Bij de Havo/Vwo instroom komen de volgende antwoorden naar voren; n.v.t.5 x; het zelfstandige en het vele samenwerken; Niks, stage ervaring misschien; zelfstandiger, grotere opdrachten en grote groepsopdrachten 2x; praktijk; op havo veel leren, geen reflecties of portfolio.

Bij de open vraag 28 (**Wat verwacht je van je studieloopbaan begeleider?**) vullen de Bachelor studenten met een Havo/Vwo achtergrond onder andere de volgende antwoorden in (een volledige lijst is in bijlage 5 te lezen); goede begeleiding 6x; hulp wanneer nodig en sturing; begeleiding gedurende de opleiding waar nodig is; daar waar nodig is hulp en advies geven, maar veel zelfstandigheid van mijn kant; regelmatig gesprekken over hoe het gaat; hulp bij dingen die onduidelijk zijn; Bachelor studenten met een MBO achtergrond gaven onder andere de volgende antwoorden; Begeleiding 12x; hulp bij studieproblemen 3x; begeleiding wanneer nodig 4x; af en toe een gesprek; ondersteunen in het behalen van deze opleiding; lichte sturing; reflecterende, motiverende, positieve gesprekken; aandacht en sturing; dat hij of zij altijd klaar staat voor mij 2x; school op een rijtje krijgen; begeleiding van studievaardigheden.

Bijlage 6: uitslag SLB docenten enquête

Uitslag Enquête SLB docenten. Voorkom studievertraging!

N=15	H=HANZE	S=STENDE	H+S=2	nooit	soms	regelmatig	vaak	
1. Je hebt een individueel gesprek met iedere student van je SLB groep:				0		3	3	HS+ 9
2. Je hebt buiten de individuele portfoliogesprekken nog meer individuele gesprekken met iedere student van je SLB groep:				0	S+12		H+2	1
3. Je signaleert studieproblemen tijdens de groepsbijeenkomsten van SLB:				0	HS+6		8	2
4. Je bent als SLB docent helpend bezig (adviezen gevend) in gesprek:				0	5		HS+7	3
5. Je bent als SLB docent reflectief bezig (vragende vorm) in gesprek:				0	4		HS+7	5
6. De student zou uit zichzelf om een individueel gesprek moeten vragen bij de SLB docent als hij in moeilijkheden zit:				0	7		H+5	S+3
7. De student brengt eigen onderwerpen in tijdens het SLB gesprek:				0	7		HS+4	4
8. De SLB docent geeft sturing aan het SLB gesprek:				0	4		HS+4	5
9. De SLB gesprekken gaan echt diep in op onderwerpen die de student belangrijk vindt				0	HS+5		9	1
10. Je vraagt naar de motivatie om de studie te blijven volgen als SLB docent:				0	0		HS+8	7
11. Je bespreekt met de student de motivatie in het eerste half jaar van de studie:				0	0		4	HS+11
12. Je vertelt als SLB docent over de mogelijkheden en kansen wat betreft excellentie programma's en buitenland stages die er zijn voor studenten:				0	H+4		6	S+5
13. Je vertelt in het eerste half jaar wat ervan de HBO student verwacht wordt:				1	1		5	HS+8
14. Je zet de student aan het denken over zijn toekomst:				0	0		HS+12	3
15. Je hebt een gesprek over hoe een eventuele eerste onvoldoende tot stand is gekomen:				0	6		H+8	S+1
16. Je vraagt naar de struikelblokken (toetsen) in het eerste half jaar van de studie:				0	1		H+9	S+5
17. Je verwijst studenten door naar het studentendecanaat:				0	7		HS+6	2
18. Een geschikte tijd om naar studievoortgang te vragen is na de eerste toets periode (november):				0	2		6	HS+7
19. De student met een HAVO/VWO achtergrond in jou SLB groep presteert beter (heeft minder studieachterstand) dan de student met een MBO achtergrond:				0	6		HS+9	0
20. De student met een MBO achtergrond in jou SLB groep presteert beter (heeft minder studieachterstand) dan de student met een HAVO/VWO achtergrond:				0	HS+14		1	0
21. Je herkent als SLB docent (vermeende) faalangst: Als SLB docent help je een student met leren plannen:				1	HS+5		9	0
22. Als SLB docent help je een student met leren plannen als hij daar problemen mee heeft:				0	S+6		H+8	1
23. Je vraagt als SLB docent bij studieachterstand hoeveel tijd studenten aan zelfstudie besteden:				0	1		H+9	S+5
24. Je wijst je studenten op de mogelijkheden van het Learningcentrum van de NHL:				HS+0	2		7	6

De antwoorden van SLB collega SPH van **Stenden** worden met een **S** aangeduid, en de collega van **de Hanze Hogeschool afdeling HBO-V** met een **H**. De H en de S staan naast de kolom van getallen die staan voor de SLB docenten van de NHL. Door deze cijfers naast elkaar te zetten kun je een afwijkend antwoord gemakkelijker herkennen (tabel 12). Met deze antwoorden kan de onderzoeker kijken of er adviezen voor verbetering mogelijk zijn bij het SLB programma van de afdeling Welzijn bij de NHL.

Bijlage 7 :Antwoorden open vragen 25, 26, 29 en 30 van de SLB enquête docenten afdeling Welzijn NHL

Signaleren studievertraging en acties

25. Wanneer en waarom is het de meest geschikte tijdsperiode om naar studievoortgang te vragen.

- Na de eerste toets periode is dit de beste tijd is om naar studievoortgang te vragen (6x),
- voor 1 febr. i.v.m. studiefinanciering (aanvulling op na de eerste periode)
- Na twee blokken dit beter is in verband met het meer zichtbaar worden van een patroon en is een cijfer minder een incident (3x).
- Na elke toets periode zou moeten, want dan is er ook zicht bij de student op eigen voortgang (3x).
- Tijdens SLB bijeenkomsten
- Tijdens en na de eerste periode
- Na iedere periode relevant

26. Als je studenten naar het decanaat doorstuurde om welke problematiek ging het dan?

- finaciën (5x),
- persoonlijke omstandigheden zoals depressie
- psychische problemen (3x)
- faalangst (2x),
- privé omstandigheden (4x) (waardoor studie er niet bij kan)
- psychosociale problematiek zoals overlijden oma (2x),
- concentratieproblemen (2x),
- ziekte (2x),
- dyslexie (4x),
- taalproblemen,
- leerproblemen (2x),
- studiekeuze;
- wel/niet verder met opleiding (2x),
- uitstel studie,
- andere studiekeuze (4x)
- leervragen

29. Wat doe je als SLB docent om studievertraging op te merken:

- weinig, omdat mijn SLB groep altijd na een half jaar werd gesplitst (ik werk hier nu twee jaar);
  - door signalen van de student zelf,
  - door er gestructureerd/vaker ernaar te vragen (4),
  - bij de start uitgelegd wat HBO-niveau betekent;
  - absentie (2),
  - motivatie
  - leerproblematiek zoals moeite met de toetsen (3);
  - tijdens SLB (3) en/of onder de lessen,
  - plan maken;
  - student vraagt om gesprek,
  - andere studenten zeiden het,
  - gemoedstoestand van student,
  - cijferlijst (2)
  - door gesprek(2)
  - niet halen kennisvakken
  - Onder de lessen
- B: welke acties heb je wel eens ondernomen?
- plan maken
  - gesprek aangaan
  - eerst stimuleer ik ze om samen te leren, elkaar vertellen wat ze hebben geleerd, dit boort een andere mogelijkheid voor inprenting aan.
  - Bij studenten die heel gemotiveerd zijn maar vastlopen qua planning en leren zoek ik een 4e jaar student die hen wil coachen, daar kan de 4e jaar een studiepunt mee verdienen werkt super!
  - Een docent plaatst hierbij nog de opmerking dat ze regelmatig in Educator kijkt en de student een compliment geeft als die een onvoldoende heeft weggewerkt
  - Een docent plaatst hierbij nog de opmerking dat ze regelmatig in Educator kijkt en de student

een compliment geeft als die een onvoldoende heeft weggewerkt.

-bij de start uitgelegd herhalend wat HBO niveau betekent.

32. Tot slot: wil je nog iets opmerken? Dat kan hier.

-sommige vragen zijn meervoudig te beantwoorden

-vraag 18 kan ik niet goed beantwoorden

-groet

-schaalverdeling is niet altijd goed toepasbaar op vraag, denk om spelling, nuttig onderzoek

Bijlage 8: Verslag interviews van de SLB docenten

Verslag interview SLB docent A.B van afdeling Welzijn van de NHL (30 oktober 2013)

Wat is de visie van A.B. wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?

Ik heb het gevoel dat ik de zorg over hen heb. Ze moeten altijd bij me terecht kunnen. Ik bewaak de studievoortgang. Als iemand ergens mee zit dan zeg ik kom maar en vertel waar je mee zit en dan kom ik er later op terug. Ik vertel zelf ook mijn persoonlijke problemen, dat geeft een enorme verbinding. Een SLB docent moet iets van zichzelf kunnen laten zien. Mijn visie is dat als je denkt op de een of andere manier mensen te kunnen helpen dat je er zelf ook iets in legt. Ik gun hun dat ze op een prettige manier de school doorlopen zodat ze zichzelf kunnen ontwikkelen tot professioneel hulpverlener. Ik heb het motto "Teach as You Preach". Je moet namelijk ook voordoen hoe zij zich moeten voordoen als hulpverlener. Je werkt namelijk als Social Worker met een kwetsbare groep mensen. Als SLB docent moet je toegankelijk zijn en willen leren. Als dat niet meer het geval is moet je stoppen met docent zijn.

Hoe geeft afdeling Welzijn vorm aan studiebegeleiding?

Door groepsbijeenkomsten om de 3 weken en door individuele gesprekken zoals het kennismakingsgesprek, en twee voortgangsgesprekken. De studenten hebben ook onbegeleide groepjes maar het is de vraag wat daar uitkomt. De bedoeling is dat de studenten ook leren elkaar aan te spreken. De afdeling Welzijn probeert dat SLB docent te verbinden met zijn SLB groep door hier ook trainingen en/of p-taken aan te geven. Op die manier zie je de studenten wel vaker. Dit is volgens A.B. geen harde eis maar wel een meerwaarde. De gesprekken geef ik in reflectieve vorm. Ik creëer veiligheid, vel geen oordelen, ben betrokken en geïnteresseerd. De organisatie is wel redelijk. We hebben er tijd voor en er is een studiehandleiding en voorbeelden tot een bepaalde hoogte. Als team doen we te weinig. Er is geen SLB bespreking op afdelingsniveau. Hierin zouden vragen naar voren kunnen komen zoals wat doe je nu in je SLB groep, waar ben je enthousiast over? Wat heft jou goed geholpen? We maken te weinig gebruik van elkaars kwaliteiten en expertise. Het socialisatieverslag speelt ook een belangrijke rol om de student te leren kennen.

Wat zijn de taken van de SLB docent in het eerste studiejaar?

De taak is dat studenten altijd bij je terecht kunnen met vragen over hun leven, school, en als er iets is wat hen belemmert zoals een relatie die uit gaat. Ook is er soms een groepsnorm over wat je moet doen om erbij te horen. Dit kan zijn dat lage cijfers halen stoer is en een gegeven wordt om bij de groep te horen. Nieuwkomers merken dit dan op. Als SLB docent moet je deze groepsnorm bespreekbaar stellen. Groepsnorm: elkaar aanzetten tot niet hard werken.

Hoe en wanneer wordt studievertraging gesignaleerd door de SLB docent?

Door goed te observeren hoe iemand er bij zit, moe is of vaak weg blijft. Soms ook studenten die aarzelend wat achter blijven. Ze vragen dan om een afspraak en dan zeg ik het kan ook nu! Soms komen ze zelf ook naar me toe. Ik vraag dan: Is er iets met je en wat wil je erover vertellen? De studenten confronteren met eerder gemaakt POP's. Verleden x had je ook een plannetje om te studeren. Wat is er nu anders dan vorige x?

In hoeverre herkent de SLB docent van de NHL de problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO achtergrond?

Wordt wel herkent in het leren van de cognitievakken. MBO-ers hebben wel geleerd om naar zichzelf te kijken, maar niet op HBO niveau. Havo/Vwo studenten zijn slimmer hierin en pikken het wel snel op. Maar de meeste problematiek zit hem toch in de scheidingsproblematiek. Van de 18 studenten kwamen er 12 uit een gescheiden gezin.

Zijn er bij de NHL speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond?

Momenteel is een project gaande, Welzijn NHL samen met SPW van de Friese Poort in werking.

Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB docent op de NHL doorverwijzen?

Bij het learningcentrum is een cursus uitstelgedrag. Verder nog een cursus studievaardigheden en presenteren.

Ben je genoeg toegerust op je taak van SLB docent?

Dat is verschillend. Soms trap ik in de valkuil dat ik teveel verantwoordelijkheid op me neem. Dan heb ik het zicht niet meer. Ik weet dan dat het niet goed is. De vraag hoe krijg je mensen in een andere werkstand is interessant. Ik zou graag nog een cursus van de SLB docent willen volgen. Maar dan wel alleen met Social Work docenten. Bij ons is het anders dan bij Economie en Management. Deze cursus is bij de professionalisering academie aanwezig. A.B. wist niet dat deze cursus voor iedereen toegankelijk is.

Verslag interview SLB docent H. van Hogeschool Stenden SPH (14 nov.2013)

Hoe geven andere Hogescholen richting aan Studieloopbaanbegeleiding?

- a. Wat is de visie van Stenden Hogeschool wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?*
- b. Hoe geeft Stenden Hogeschool vorm aan studiebegeleiding?*
- c. Wat zijn de taken van de SLB docent in het eerste studiejaar?*
- d. Hoe en wanneer wordt studievertraging signaleerd door de SLB docent?*
- e. In hoeverre herkent de SLB docent van Stenden Hogeschool de problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO achtergrond?*
- f. Zijn er bij Stenden hogeschool speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond?*
- g. Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB docent op Stenden/Hanze Hogeschool doorverwijzen?*

a. Wat is de visie van Stenden Hogeschool wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?

De visie van Stenden op SLB is dat SLB de verbinding maakt tussen de 8 kerncompetenties (van opleiding SPH) en de Persoonlijke doelen die daaruit voortvloeien. De student beschrijft de doelen in zijn (P)ersoonlijk (O)ntwikkel (P)lan, dit is een onderdeel van zijn Portfolio. Op deze manier wordt het zelfmanagement van de student bevorderd. Er zijn 250 eerste jaar studenten.

b. Hoe geeft Stenden Hogeschool vorm aan studiebegeleiding?

De vorm die hieraan wordt gegeven is door middel van individuele twee keer per jaar een individueel gesprek met de student. Daarnaast zijn er 10 groepsbijeenkomsten.

c. Wat zijn de taken van de SLB docent in het eerste studiejaar?

De taak van de SLB docent in het eerste studiejaar is de doelen die de student heeft geformuleerd in zijn POP tijdens SLB bijeenkomsten naar voren halen en de student daarop laten reflecteren in hoeverre de doelen zijn behaald. Een SLB docent op Stenden Hogeschool kan verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van 50 studenten.

d. Hoe en wanneer wordt studievertraging signaleerd door de SLB docent?

Op Stenden worden via individuele gesprekken studievertraging signaleerd, waarbij de student 2 x per jaar een uitdraai van zijn Progress lijst mee neemt. De student maakt vervolgens een gespreksverslag. Bij wederzijdse goedkeuring wordt door beiden een handtekening onder het verslag gezet. Soms zijn er nog individuele gesprekken buiten Portfolio om. Soms worden er studieproblemen bij groepsbijeenkomsten signaleerd. Studenten vragen regelmatig zelf een gesprek aan. Soms worden we bij teamoverleg geattendeerd op een student die het moeilijk heeft. Dit teamoverleg vindt elke maand plaats en studentbespreking is hier een vast agendapunt. Per jaar komt het 4 tot 5 keer voor dat op die manier een student besproken wordt. Soms schieten we als collega's onderling elkaar even aan, als er b.v. sprake is van studieproblemen en de student in een andere tutor groep zit. Dan gaan we als collega's even om de tafel zitten. Studenten mogen ook uit zichzelf binnenlopen en dit doen ze ook.

Wanneer: na de eerste toets periode, dit is rond november, gevraagd of er al studieachterstand is. In principe is elke na elke toets periode een geschikt moment om naar studieachterstand te vragen

Maatregelen: duidelijke deadlines, doorverwijzing decanaat, studievoortgangsgroep, planning doornemen, oorzaak bespreken.

e. In hoeverre herkent de SLB docent van Stenden Hogeschool de problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO achtergrond?

De SLB docent van Stenden Hogeschool herkent de problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO achtergrond. Vroeger mochten studenten met een MBO achtergrond instromen in het 2e jaar. Dit werd dan een groep met veel achterstanden. Ze krijgen nu geen enkele vrijstelling meer. Ook niet voor de stage. Start in het eerste studiejaar. Verbaal waren deze studenten wel goed. Reflectief moet het op HBO niveau. Ook moeten MBO studenten meer zelf verantwoordelijkheid nemen voor opdrachten en zelfstudie, ze moeten leren dat de docent minder sturend is.

f. Zijn er bij Stenden speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond?

Er zijn bij Stenden geen speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond. Studenten kunnen wel zelfstandig een HBO taaltoets doen. Scoren de studenten daar te laag op dan kunnen ze zelf hun kennis via internet programma's verhogen. Dat is een vorm van zelfmanagement.

g. Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB docent op Stenden Hogeschool doorverwijzen?

De SLB docent van Stenden Hogeschool kan doorverwijzen voor de volgende onderwerpen van studiebegeleiding naar het decanaat: ADHD, Dyslexie, PDD-NOS, ernstig belemmerende familieomstandigheden, psychische problemen en faalangst.

Verslag interview SLB docent S. van Hanze Hogeschool afdeling Verpleging (3-10-2013)

Hoe geven andere Hogescholen richting aan Studieloopbaanbegeleiding?

- a. *Wat is de visie van Stenden/Hanze Hogeschool wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?*
- b. *Hoe geeft Stenden/Hanze Hogeschool vorm aan studiebegeleiding?*
- c. *Wat zijn de taken van de SLB docent in het eerste studiejaar?*
- d. *Hoe en wanneer wordt studievertraging signaleerd door de SLB docent?*
- e. *In hoeverre herkent de SLB docent van Stenden/Hanze Hogeschool de problematiek van de studievertraging van de eerste jaar studenten HBO met een MBO achtergrond?*
- f. *Zijn er bij Stenden/Hanze hogeschool speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond?*
- g. *Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB docent op Stenden/Hanze Hogeschool doorverwijzen?*

A. Wat is de visie van Hanze Hogeschool wat betreft studiebegeleiding aan het eerste jaar?

De visie is niet zo uitgesproken. Voornamelijk begeleiden en is terug te vinden in het functieprofiel van elke docent. Eigenlijk hangt studiebegeleiding als een los geheel aan het programma. Er is wel een vast programma, welke ook wel gekoppeld is aan andere leerlijnen, maar vaak wordt het toch nog gezien als los geheel.

B. Hoe geeft Stenden/Hanze Hogeschool vorm aan studiebegeleiding?

Door middel van individuele gesprekken en groepsgesprekken

C. Hoe zie jij je taak als SLB docent in het eerste studiejaar?

Ik zie mijn taak als SLB'er als volgt: Een luisterend oor, iemand bij wie een student altijd terecht kan met vragen, problemen of juist mooie ervaringen. Ik vind dat je er moet zijn voor de student, ongeacht zijn vraag.

Een coach; iemand die een student kan helpen bij vragen of problemen om weer een richting te krijgen.

Een vraagbaak voor organisatorische vragen en problemen.

Houd je je aan je functieprofiel? Waarom wel/niet

Ik denk dat ik mij grotendeels aan mijn functieprofiel houd, maar hier ook wel eens overheen ga. Ik denk dit doordat ik veel aandacht besteed aan mijn studenten als slb'er, meer in vergelijking met collega's. Ik word wel eens gezien als "moeder eend".

Voel jij je verantwoordelijk? Waarom wel/niet?

Ja. En dit brengt wel eens discussie teweeg; ik ben van mening dat een eerste jaar HBO student sturing en begeleiding nodig heeft. Vele collega's vinden dat, wanneer je eenmaal op het HBO zit je het zelf maar allemaal uit "moet zoeken". Ik geef liever in het eerste jaar veel begeleiding (en zie mezelf hierin dus als verantwoordelijk).

Vind je jezelf deskundig/vaardig genoeg wat betreft studiebegeleiding?

Nee. Ik wil alles wel voor een student doen, luisteren en richting geven. Maar op het gebied van coaching ben ik nog niet sterk genoeg.

Waar zou je aanvullend op geschoold willen worden?

Het coachen van studenten.

D. Hoe kan SLB volgens jou het beste een bijdrage leveren aan het signaleren van studievertraging?

Wij gaan starten met de progress-tool; iedere docent krijgt iedere periode een overzicht van zijn/haar studenten. Deze studenten zijn onderverdeeld in kop-peleton-staart-bus studenten. In een oogopslag zie je welke student achterstand heeft. Vervolgens kun je in gesprek gaan over oorzaken en oplossingen. Ik denk dat deze tool een bijdrage kan leveren aan het overzicht. Aan de andere kant; door na elke periode een gesprek te hebben met al je studenten kom je hier snel genoeg achter. Daarnaast vind ik dat iedere SLB'er regelmatig in progress moet kijken hoe zijn studenten er voor staan + vragen hierna in de lessen.

f. Zijn er bij Stenden/Hanze hogeschool speciale programma's voor HBO studenten met een MBO achtergrond?

Nee, op dit moment niet. Hier zijn we wel mee bezig omdat we signaleren dat deze groep studenten een grotere kans op uitval hebben.

g. Voor welke onderwerpen van studiebegeleiding kan de SLB docent op Stenden of Hanze Hogeschool doorverwijzen?

Functiebeperkingen: dyslexie, psychische problemen

Anderstaligen

Studiebegeleiding; workshops leren leren, plannen etc

Studentenpsycholoog

Studievoortgangsgroepen

Dyslexie

Verslaving

Bijlage 9: Samenwerking mbo hbo in Noord Nederland

Hoi Jeannet,
Hierbij de mail die vooraf ging aan de mail die ik je daarstraks stuurde!
Inge

Inge Vermeulen ■ Kamer E2.005 ■ Onderwijs & Kwaliteit ■ NHL Hogeschool ■ Postadres: Postbus 1080,8900 CB Leeuwarden
■ Rengerslaan 10 Leeuwarden ■ aanwezig: ma/di/do ■ T 058 2511113 ■ M Inge.vermeulen@nhl.nl ■ www.nhl.nl ■ KvK 41002686

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Meijer AAG, Agnes [mailto:a.a.g.meijer@pl.hanze.nl]

Verzonden: dinsdag 2 april 2013 18:03

Aan: 'Wietske Wiersma'; Nauta, J. (extern); Schuring JG, Jeanet; Vermeulen, I.; Betty Bijvoets; Maring - van der Veen, Ina; Molema, Maartje; Jong, M.J.A. de; mkuipers@rocfriesepoort.nl; s.hein@aocfriesland.nl; Klaas Reinders
Onderwerp: Samenwerking mbo hbo in Noord Nederland

hallo allen,

Misschien hebben jullie er al van gehoord, maar al onze instellingen hebben afgelopen december een convenant ondertekent om te gaan samenwerken. Deze samenwerking richt zich op de veranderende wet rondom de toelatingseisen voor mbo'ers, de invoering van de landelijke toetsen in het mbo, een actief keuzeproces en een succesvolle doorstroom van mbo naar hbo in Noord Nederland.

Het afgelopen jaar is de samenwerking ongeveer 5 keer besproken met alle CvB's uit het noorden, zij hebben input voor het plan van aanpak gegeven. De vier hbo-instellingen hebben dit concreter uitgewerkt in een plan van aanpak voor de uitvoering van het convenant. Die eerste conceptversie daarvan is goedgekeurd door de 11 CvB's, vanaf nu de stuurgroep. Nu is het tijd om het breder te trekken en het plan compleet te maken. Daarvoor hebben we met klem de input van de ROC's en AOC's nodig. Ik ben benoemd als overkoepelend projectleider en zal binnenkort met iedereen komen kennismaken, in het bijzonder de enkeling die ik nog niet ken. Jullie zijn als contactpersonen genoemd door jullie CvB, vandaar dat ik me nu tot jullie richt.

Voor het projectplan hoop ik op input voor:

- of alle belangrijke mbo-ontwikkelingen opgenomen zijn
  - de percentages in de projectresultaten (zijn die reëel?)
  - de fasering van het mbo-deel in paragraaf 2.2
  - zie je nog risico's of randvoorwaarden?
  - denk je dat de projectorganisatie gaat werken?
  - alle werkgroepen en in het bijzonder de eerste (spelen er ergens nog landelijke ontwikkelingen, die niet vermeld staan of zijn er relevante interne ontwikkelingen die relatie hebben tot dit onderwerp?)
  - en mocht je al iemand weten die veel kennis heeft op één van de gebieden, dan ben ik daar ook wel benieuwd naar. Ik wil de periode tot de meivakantie gebruiken om de werkgroepen samen te stellen. Dat geeft ook een beeld wie in welke werkgroep participeert.
- Zie je nog inhoudelijke onjuistheden, dan hoor ik die uiteraard ook graag.

Het tijdspad op korte termijn is als volgt:

- 23 april van 9.00 tot 12.00 uur ons eerste overleg met alle contactpersonen (kennismaking en definitief maken projectplan)
- 21 mei van 9.30 - 12.00 uur een opstartbijeenkomst met alle contactpersonen en werkgroepleden die dan bekend zijn (kennismaken met elkaar en inhoud project en start van werkgroepen)

Schikt dat?

Bijlage 10: Competentieprofiel NHL docent

Het uitgangspunt vormt de verschillende rollen die een docent kan vervullen. Niet alleen het ontwikkelen en verzorgen van onderwijs maar ook het begeleiden van studenten, het doen van onderzoek en het verrichten van kennisdiensten. Per rol worden er een of enkele competenties geformuleerd die voor het vervullen van die rol essentieel zijn. Niet iedere docent hoeft over alle competenties te beschikken.

COMPETENTIEPROFIEL DOCENTEN NHL

Beroepsrol/ Taakgebied	Competentie / gedragsindicatoren	Context
Basis: Medewerker NHL	1. LERENDE ORIENTATIE / PROFESSIONELE ONTWIKKELING Werkt voortdurend aan de ontwikkeling van de eigen bekwaamheden. Gedragsindicatoren: houdt de ontwikkelingen in het werkgebied/ vakgebied bij. onderhoudt contacten met collega's van andere organisatorische eenheden over ontwikkelingen in het werkgebied. gaat actief op zoek naar informatie die voor het werk van belang is. vraagt feedback aan collega's en leidinggevende en probeert daarvan te leren. reflecteert kritisch op het eigen functioneren. past nieuwe inzichten en methoden toe in het werk.	Werken aan eigen ontwikkeling
Onderwijsondersteuning: dienstverlening: het verlenen van diensten aan individuen over bepaalde inhoudsgebieden	2. COMMUNICEREN Ideeën en informatie in heldere en correcte taal verwoorden, zodanig dat de essentie bij anderen overkomt en wordt begrepen. Het gaat hierbij om de wijze waarop, niet om de inhoud. Gedragsindicatoren: houdt rekening met de ontvanger van boodschappen en past de stijl daarbij aan. hanteert een levendige en aansprekende stijl en creëert daarmee een positief en stimulerend werkklimaat.	Werken met Opdrachtgevers en studenten
Begeleider, coach, Beoordelaar: het begeleiden en beoordelen van het leerproces van individuen of groepen	3. COACHEN Helpt anderen hun ontwikkelingsmogelijkheden te ontdekken, te specificeren en te benutten. Gedragsindicatoren: activeert het zelfstandig leren van de student. begeleidt de student in de richting van een steeds zelfstandiger wordende leerhouding. geeft doelmatige feedback met betrekking tot sterke en zwakke punten van de student in zijn ontwikkeling naar beginnend beroepsbeoefenaar. beoordeelt de leerresultaten van de student, maakt de beoordeling inzichtelijk en geeft zorgvuldige feedback. heeft inzicht in de kwaliteiten van de student en kennis van de actuele beroepspraktijk en begeleidt op basis hiervan de student bij zijn keuze uit mogelijke loopbanen.	Werken met studenten
Onderwijsontwikkelaar: het ontwikkelen en implementeren van een onderwijsprogramma en het bewaken van de kwaliteit van dat programma	4. OMGEVINGSBEWUSTZIJN/ EXTERNE GERICHTHEID Is goed geïnformeerd over de actuele beroepspraktijk, onderwijskundige, vakinhoudelijke en relevante externe ontwikkelingen en past deze kennis toe in het werk. Gedragsindicatoren: heeft actuele kennis van de beroepspraktijk en past deze toe. heeft actuele kennis van onderwijskundige en didactische ontwikkelingen en past deze toe. heeft actuele kennis van het eigen vakgebied past deze toe. heeft inzicht in de vakgebieden en visies die het eigen vakgebied raken en kan daardoor interdisciplinair functioneren bij het ontwikkelen en uitvoeren van het onderwijs. ontwerpt leeractiviteiten, leermiddelen en studiematerialen waarin de actuele beroepspraktijk centraal staat.	Werken met studenten Werken in een team en organisatie Werken met en in omgeving
Organisatorisch: Professional	5. SAMENWERKEN Draagt actief bij aan gezamenlijke doelen, ook wanneer dit niet direct van persoonlijk belang is. Gedragsindicatoren: stelt zich sociaalvaardig op in het contact met studenten, collega's en vertegenwoordigers uit het werkveld. deelt kennis, informatie en ervaringen met anderen. overtuigt met anderen op eigen initiatief. respecteert ervaringen en bijdragen uit andere vakgebieden en probeert daar bij aan te sluiten. bevordert de teamgeest, benadrukt de gemeenschappelijkheid.	Werken met studenten Werken in een team en organisatie Werken met en in omgeving
Beroepsrol/ Taakgebied	Competentie / gedragsindicatoren	Context